

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqq boshlagan

e-mail: info@uzas.uz

2015-yil 27-noyabr №48 (4343)

БЕТАКРОРИМСАН, ЯГОНАСАН, ОНА ВАТАНИМ — ЎЗБЕКИСТОНИМ!

“Фукаралар атроф табиий мухитга эҳтиёткорона муносабатда бўлишга мажбурдирлар”.

“Ер, ерости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий захиралар умуммиллий бойлиқдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир”.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 50-, 55-моддалар.

ЭЪЗОЗ ТОПГАН ЗАМИН

Она табиатнинг бемисл манзараларидан завқ олган кезларимиз беихтиёр “Инсон табиат фарзанди”, дегимиз келади. Эҳтимол, бу гўзалликлар қалбимизда ҳайрат уйғотиб, покиза туйғуларга ошно этгани туфайли шундай дермиз. Кўкка туташ виқорли чўққилар, мовий даралар, асрий ўрмонзорлар, кенгликлар узра беҳадик кезиб юрган охулару учқур аргумоқларга кўзимиз тушганда бу ҳайратомуз мўъжизаларни бизга она табиат инъом этгани, уларни асл гўзаллигича асраш олий бурч эканини англаб қоламиз.

Мана шу бурч ҳисси моҳиятида инсоннинг табиат фарзанди эканлиги теран англашилади. Эҳтимол, мана шунинг учун ҳам табиати оғир, бейўлов кимсалар кирдикоридан гўзаллиги ғариблаган жойларда юрагимиз ғаш бўлади. Ҳайратомуз табиат гўзалликлари қошида эса, бокира туйғуларимиз жўш уриб, қалбимиз ҳам шу гўзал табиатдек беғубор бўлиб қолган лаҳзаларда ўз-ўзимизга бу гўзаллиқни ким яратган, мўъжизакор манзаралар қачон пайдо бўлган, дея савол берамиз. Бундай саволларга илм-фаннинг сўнгги ютуқларидан фаввалдиримиз. Шундай экан, инсоннинг табиат фарзанди эканлиги аниқ намоён бўла бошлайди. Негаки, биз ҳайратланиб боқаётган кечасиз ўрмонлар, гўзал шаршаралар, буюк дарёлар одамзод пайдо бўлишдан аввал ҳам мавжуд эди. Ер юзидан кечган табиий жараёнлар туфайли атмосфера ҳавоси, тирик мавжудотлар, сўнг одамзод пайдо бўлгани аниқ ҳақиқат. Демакки, биз она табиатнинг ўзи яратган фарзандларимиз. Шундай экан, онани асрамоқ фарзандлар бурчи эмасми?

Бугун жаҳон меҳварига бўлаётган уруш-жанжаллар, омонсиз талотўплар нафақат она табиат гўзаллиги ва бойликлари тиклаб бўлмас даражада зиён-заҳмат етказмоқда, аниқ чоғда, ана шу табиат фарзанди бўлмиш инсоннинг Ер

куррасида абадий яшаб қолиш имконини ҳам ҳавотир остига қўймоқда. Дунё омонат қайикдай чайқалиб турган лаҳзаларда инсоният бир ёқадан бош чиқариб ўзини ва ўзига макон бўлган шу қутлуғ Заминни асраб қолиши зарурлигини, ниҳоятда кеч бўлса-да, англаб етаётир.

Мана, чорак асрдирки, ўз мустақиллигига эришган халқимиз шўролар тузуми она табиатимизда қолдирган оғир жароҳатларни тузатиб,

Ифтихор

издан чиққан экология мувозанатини тиклаб бормоқда. Утган даврда ижтимоий-иқтисодий тараққиётга эришиш ва халқимиз маънавий қадриятларини тиклаш барибарабди она еримиз, гўзал табиатимизни ҳам мустақил даврдаги оғир асоратлардан фориғ этишга муваффақ бўлди. Экология маданиятини юксалтириш умуммиллий масалага айланди. Асосий Қонунимизда белгилаб қўйилган моддаларга мувофиқ табиатимиз бойликлари асрашга доир қўллаб қўнгун ва қарорлар қабул қилиниб, Ўзбекистон экологик ҳаракати ташкил этилди. Олий Мажлисимиз таркибида Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси фаолият олиб бормоқда.

“Экологик назорат тўғрисида”, “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида” (1992), “Ҳайвонот оламини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида” (1997)ги қонунлар ва бошқа қонунчилик ҳужжатлари қабул қилиниши мамлакатимиз табиатини муҳофаза қилиш, бу борада зарур назоратни амалга оширишда муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Давоми иккинчи саҳифада.

ИСТИҚЛОЛ БЕРГАН СУРУР

— Ўз кўзинг билан кўрганларингни ёзиш завқли, — дейди Қорақалпоғистон Ёзувчилар уюшмаси раиси, “Эл-юрт ҳурмати” ордени совриндори, Қорақалпоғистон халқ шоири Кенесбой Каримов. Таниқли қорақалпоқ адиби билан суҳбатимиз нафақат ижод завқли, шунингдек, бекиёс ўзгаришлар бўй қўрсатаётган бугунги ҳаёт, бунёдкор халқнинг бой ижодий мероси, ёзувчининг тарихий мавзудаги асарлари яратилиши билан боғлиқ мавзуларда бўлди.

— Жамиятимиз ҳаётида, юртдошларимиз дунёқарашда, турмушида улкан эрилишлар, янгиланишлар бўй қўрсатмоқда. Амалга оширилаётган бунёдкорлик ишлари, тезкор ривожланиш ҳайратланарли даражада. Мазкур жараёнлар бугунги қорақалпоқ адабиётида қай даражада аксини топаёттир?

— Замон тез суръат билан илгарилаб бормоқда. Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган салкам чорак аср мобайнида ёш авлоднинг ҳар томонлама баркамол бўлиб вояга етиши учун яратилган шароитлар, халқ турмушининг фаровонлашгани, қишлоқ хўжалиги, санаят, маориф, соғлиқни сақлаш, қурилиш соҳаларида амалга оширилган улкан ишлар эски шўро тузуми ҳукмронлигидан кечган етмиш йилда тушимизга ҳам кирмагани тайин.

Ижтимоий ҳаётдаги туб ислохотлар юртдошларнинг онгида, руҳиятида улкан ўзгаришларга асос бўлди, турмуш ободонлашди. Аввалгидан кўра яхшироқ яшаб истига янгида-янги интилишларга замин яратди. Ишбилармонлар, фермерлар, мулкчилик-

нинг янги турлари пайдо бўлди. Аввалги эски тузум даврида ҳар бир ижодкорнинг елкасини эзиб турадиган ғоявий тазйиқларга, цензурага барҳам берилди. Натижада, ёзувчи-шоирларимиз мустақил Ўзбекистонимизнинг шонли ўтмиши, орзулари ушлаган бугунги ва буюк келажатига ишончи ортиб, замондошларимизнинг ҳаёти, инсон мафаатлари ва жамият қурилишида юз бераётган ян-

Адиб ва жамият

гиланишларни ўз асарларида тасвирлашга киришди. Бу ҳодиса, айниқса, шоирларимизнинг шеърларида, бадиий публицистикада кўпроқ кўзга ташланади. Бу, менинг назаримда, табиий жараён. Сабаби, ўзи яшаб турган замон тўғрисида насрда йирик асарлар яратиш учун изланишлар ижодкордан муайян вақтни талаб қилади. Шеър, публицистик асарлар матбуотда, телевидение ва радиода “ялт” этиб кўзга ташланади. Қундалик газета-журналларни varaқлаб кўрсак, албатта, бадиий-публицистик мақолаларга, шеърларга назаримиз тушади.

Уларда ҳаётимизда юз бераётган ўзгаришлар, мустақиллик йилларида эришган ютуқларимиз ифодаланган бўлади. Сўнги йилларда Қорақалпоғистонда нашр этилган юзга яқин шеър, тўплам билан бир қаторда ўндан зиёд публицистик руҳдаги китобларнинг чоп этилгани сўзимизнинг тасдиғидир.

Яратилаётган шеър, бадиий-публицистик асарларнинг мавзуси ранг-баранг ва аниқ пайтда уларнинг аксарияти мустақиллик, яқин ўтмишдаги эрксизлик асоратлари, бугунги яратилаётган имкониятлар, Ватанни севish руҳида. Бадиий-публицистика эса Қорақалпоғистон ва унинг меҳнаткаш одамларининг ташвишлари, фермерлик ва ишбилармонлик, Устюртдаги табиий бойликларни қўлга кириштириш, хуллас, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини қамраб олган.

Давоми учинчи саҳифада.

Қуёшли юртнинг ой қизлари

Рустам НАЗАРМАНОВ олган сурат.

Алишер НАВОЙЙ

САХОВАТ ВА ҲИММАТ БОБИДА

Саховат инсоният боғининг борвар шажаридур, балки ул шажаранинг муфид самаридур. Одаимийлик кишварининг баҳри мавжвари, балки ул мавж баҳрининг самин гавҳари. Саховатсиз киши — ёгинсиз абри баҳор ва ройиҳасиз мушки тотор. Мевасиз йиғоч ҳамону ўтун ҳамон ва ёгинсиз булут ҳамону тутун ҳамон. Саховатсиз киши бирла гавҳарсиз садафнинг бир ҳукми бор.

Дурсиз садаф била ўлуб қуруғон кашаф не эйтибор.

Бахил беҳиштқа кирмас агар саййиди Қураший бўлсун ва сахий

тамуғга бормас, агарчи бандаи ҳабаший бўлсун. Сахий бўлтур — иши хирмон, балки маҳзан бермак. Бахил мўрдур — даъби хўша балки дон термак.

Ҳиммат аҳлигадур саховат ихтисоси ва бу икки шариф сифат шоҳи валоят хоси. Саховат одамиға бадандур ва Ҳиммат анга руҳ ва Ҳиммат аҳлидин оламда юз минг фугуҳ. Ҳимматсиз киши эр сониде эмас, руҳсиз баданни киши тирик демас. Олий Ҳиммат шоҳбозедур баланд парвоз ва беҳиммат сичқон сайёде юрутачи боз. Шунқор маскани шоҳнинг билаги, юрутачи мақоми ўлук-

санинг сассиғ бадани ва сўнгаги.

Арслон иши сайд уруб сибзони тўйғормоқ ва сичқон варзиши дирам ўғурлаб, тугунни ахтармоқ. Соҳиб Ҳиммат муфлислик била паст бўлмас, Ҳимматсиз ганж топса, бийикларга ҳамдаст бўлмас. Чинор илги холилиғидин бийиклигига не нуқсон ва туфроққа ниҳон ганжлари била не увли шон. Ҳиммат аҳлиға агарчи бийик кавкабадур, аммо саховатга неча мартабадур. Исроф сахо эмас ва итлофни маъно аҳли сахо демас. Ҳақ молин куйдургани де-

Навоийнинг сўз гавҳари

вона дерлар ва ёруғ кунда шамъи кофурий ёққонни ақлдин бегона дерлар. Мубоҳот учун бермак худнамолик ва анинг била ўзин сахий демак беҳаёлик. Улки эл кўрмагунча бермас — лаимдур, сахий эмас. Тилаб бергани ҳам саҳодин йироқ бил; ибром била бергандин бермагани яхшироқ бил. Бирта ўтмакни икки бўлуб, ярмин бир оғча бергани сахий де; ўзи емай барин муҳтожга бергани ахий де.

“Маҳбуб ул-қулуб”дан

“Маънавият” нашриёти таниқли қадимшунос олим Амриддин Бердимуродовнинг “Самарқанд тарихидан томчилар” деб номланган китобини босмадан чиқарди.

МИЛЛИЙ ТАРИХИМИЗ САҲИФАЛАРИ

Китоб Шарқнинг энг қадимги шаҳарларидан ҳисобланган қўна Самарқанднинг салкам уч минг йиллик бой тарихи, санъати ва маданияти, халқимиз ўтмиши ва ўзбек давлатчилиги саҳифалари ҳақида кенг тасаввур беради. Муаллиф мазкур катта тарихни истиқлолимиз яратган бекиёс маънавий қадриятлар, қадимшунослик

Амир Темур, “Мирзо Улугбек тақдирида Самарқанд”, “Самарқанднинг меъморий дурдоналари”, “Икки бошли бургут ҳамласи” сингари қисмларнинг ҳар бирида қадим шаҳар ўтмишига доир ғоят қизиқарли ва бой маълумотлар қамраб олинган.

Хусусан, Самарқанд дастлаб Турон подшоиси Алп Эр Тўнга — Афросиёб бино қилган қудратли давлатнинг пойтахти бўлган даврлардан бошлаб, ўрта асрларда Тархун, Вархуман, Ғурек, XI асрга келиб Иброҳим Тамғоч Бугрохонга пойтахт бўлгани, XIV аср 70-йилларида эса Соҳибкирон Амир Темур салтанатига пойтахт бўлган, Самарқанд Шарқ шаҳарлари келинчаги, дунёнинг илм-фан ва маданият марказига айлангани, Мирзо

Улугбек бу шаҳарда биринчи марта улкан расадхона қурганилиги каби тарихий воқеалар илмий ҳолислик ва Ватан меҳри билан ёритилган. “Спитамен ва Клеопатра”, “Искандарнинг шоҳи бормиди?”, “Аёллар салтанати: афсонами ёки ҳақиқат”, “Румдан Мочингача кезган аллома”, “Ўттордан чиққан аланга”, “Темурнинг ўтли

Янги нашр

нигоҳи”, “Кўктош — Амир Темурнинг тахти”, “Мирзо Улугбекнинг маънавий жасорати”, “Хитойга борган наққош”, “Жасур элчи ёхуд таптортмас Моних ҳақида”, “Ота Шарқ мусикаси бўлиб ёритади. “Самарқанд ибтидоий даврдан Искандаргача”, “Искандар билан юзма-юз”, “Самарқанд оташпарастликдан исломгача”, “Ислом динининг ёйилиши”, “Чингизхон билан юзма-юз”, “Амир Темур тақдирида Самарқанд. Самарқанд тақдирида

Археология институти илмий кенгаши томонидан нашрга тавсия этилган мазкур китобга тарих фанлари доктори Т.Ширинов муҳаррирлик қилган.

Бошланиш биринчи саҳифада.

Биологик хилма-хилликини ҳисобга олиш жараёни Вазирилар Маҳкамаси тасдиқлаган мувофиқлаштирувчи ҳужжатлар асосида олиб бориладиган Ўзбекистон Республикаси ҳайвонот олами давлат кадастрини юритиш жараёнида амалга оширилади. Мазкур ҳуқуқий асослар ҳайвонот оламини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш билан бирга соҳадаги давлат назорати учун ҳам меъёрий-ҳуқуқий база ҳисобланади. Табиати муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонуннинг 31-моддаси "Табиати муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назорати"га бағишланган. Бу борадаги назорат давлат ва бошқарув идоралари, махсус ваколатга эга табиати муҳофаза қилиш идоралари томонидан амалга оширилади.

Истиқлол даврида қабул қилинган "Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида", "Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар тўғрисида", "Ер ости бойликлари тўғрисида", "Ўсимлик дунёсини муҳофаза этиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида", "Ҳайвонот оламини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида", "Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида", "Ўрмон тўғрисида", "Давлат ер кадастри тўғрисида", "Экологик экспертиза тўғрисида", "Чикиндилар тўғрисида"ги қонунлар ва бошқа қонунчилик ҳужжатлари изчиллик билан ҳаётга татбиқ этилмоқда. Қўриқоналар, миллий боғ ва экология марказлари, ўрмон ҳўжаликлари фаолияти ҳам она табиатимизни миллий бойлик сифатида асраб-авайлашга хизмат қилади. Айни чоғда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг барча баҳаларидаги йирик қурилишлар, йўлсозлик ва саноат иншоотларини бунёд этишда экологик жиҳатдан истиқболли йўналишлар устувор аҳамият касб этмоқда.

Бу ўринда, энг аввало, мамлакатимизнинг ягона темир йўл тизимини вужудга келтиришга доир бунёдкорлик ишларида темир йўллари электрлаштириш масаласи алоҳида эътибор топаётгани кўнгилга қувонч бағишлайди. Темир йўллари электрлаштириш — бу фақат ҳаракат тезлигини ошириш ёки ёнилини тежаш дегани эмас. Бу минглаб километрга чўзилган пўлат изларда куну тун тўхтовсиз ҳаракатланаётган поездларни тортувчи тепловозлардан ҳавога чиқадиган неча минг-минг тонналаб тугунлардан атмосфера ҳавосини, она табиатимизни мусофҳо сақлаш ҳам демакдир. Биргина шу йилнинг ўзида Мароқанд ва Қарши оралиғидаги темир йўл тармоғи электрлаштирилиб, юқори тезликда ҳаракатланувчи шинам поездлар қатнови йўлга қўйилган, шу кунларда Қарши — Термиз ва Мароқанд — Бухоро йўллари электрлаштириш жадал олиб борилаётгани, айни чоғда, Ангрен ва Фарғона vodiysини юксак доводдан ўтадиган туннел орқали боғловчи янги темир йўлнинг бир йўла электр поездлар ҳаракатига мослаб бунёд этилаётгани ҳам атроф-муҳитнинг мусофҳолигини сақлашда алоҳида аҳамият касб этади. Истиқбол-

да эса, Андижон ва Урганч шаҳарлари ҳам электрлашган темир йўллор орқали бориш мумкин бўлади.

Мамлакатимизда иссиқлик энергиясидан электр қуввати ҳосил қилувчи ўнлаб йирик иншоотлар мавжуд. Уларни замонавий технологиялар асосида модернизациялаш бўйича босқичма-босқич амалга оширилаётган кенг қамровли ишлар, қуёш энергиясидан самарали фойдаланиш борасида ҳаётга татбиқ этилаётгани истиқболли лойиҳалар ҳам экологик мақсадларни кўзда тутди. Хусусан, Наманган вилоятида хорижий ҳамкорлар иштирокида ишга туширилган, Самарқандда қурилиш олиб борилаётган қуёш электр станциялари, шунингдек, Жиззахда қуёш нури билан сув иситувчи қурилмалар ишлаб чиқарилаётгани, юртимизда Халқаро қуёш энергияси тадқиқот-

шу янгича услуб билан сувга сероб бўлади. Чунки бу усулда дарахтларни обихаёт билан таъминлаш учун бутун майдонни сувга ботиришга ҳолат йўқ. Обихаёт қувурлардан ҳар бир дарахтнинг бўғзига томчилатиб берилади. Бир қатра ҳам сув исроф бўлмайди. Мана бунини ер ва сувни муҳофаза қилиш, Конституциямизда белгилаб қўйилган миллий бойликларни асрашнинг чинакам намунаси дейиш мумкин. Эндиликда бу усул хатто одамларнинг шахсий ҳўжаликларида ҳам кадр топаётир. Қарши туманининг Қовчин қишлоғида яшовчи Норбой Узоқов турли маҳаллий ва цитрус мевалар, ноз-неъматлар ўстириладиган томорқасини кўпдан бери насос билан ер остидан олинандиган ва экинга томчилатиб юбориладиган обихаёт билан сугормоқда. Томорқадаги иссиқхона эса муқобил

қўллар, фавворалар, боғ ва ҳибонлар, янгидан қад кўтараётган замонавий лойиҳадаги қишлоқлар кўркини очиб юбораётган ҳар бир ниҳол ва гул қўчати наботот оламига меҳр билан муносабатда бўлиш туйғусини, экологик маданиятни тарбияламоқда. Бу жараёни фақат Тошкент ёхуд зиёратгоҳ тарихий ҳудудларнинг янги қиёфаларидагина эмас, Наманган ва Фарғона, Андижон ва Нукус, Термиз ва Самарқанд, Қарши ва Шахрисабз шаҳарларининг ландшафт архитектурасига мос кўркам қиёфаларида ҳам кўриб турибмиз. Урганч шаҳридан ўтган Шовот канали атрофи обод қилиниб, аҳоли ҳордиқ чиқарадиган гўзал ҳибонларга айлантирилгани, канал ўзанида кичик кемалар қатнаётганидан кўпчилиكنинг хабари бор. Айни кунларда эса Юртбошимизнинг Қарши шаҳрини обод қилиш ва реконструкциялаш жараёнлари билан танишуви чоғида билдирган тақлифлари асосида шаҳар ҳудудидан оқиб

ўтувчи Қашқадарёнинг икки соҳилида ҳам йирик истироҳат масканлари барпо этилаётир. Бу ташаббус суви милдираб, қаровсиз ҳолга келган дарё соҳилини яшнатиб, она табиатимизга кўркам чирой бахш этмоқда. Қадимда дарёга қурилган кўҳна кўприк атрофигина миллий меъморий қиёфадаги шу иншоот туфайли Дайравот деб аталгани беҳиз эмас. Бугун эса янгидан қурилатган эллик олти километрик шаҳар ҳалқа йўлини кесиб ўтувчи дарё ўзани чинакам Дарёободга айланмоқда. Юртбошимиз меҳри билан шаҳар ва қишлоқларимизга бетакрор чирой бағишлаётган бутун юртимизга хос бундай бунёдкорликлар қалбимиздаги гўзаллик туйғусини эъзоз этаётир.

Бугун йирик шаҳар ва туманлардагина эмас, хатто ҳар бир маҳаллада экология ва табиати муҳофаза қилиш, ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш комиссиялари фаолият олиб бормоқда. Уларнинг уюшқоқлиги билан маҳаллаларда ободончилик ва экология мувозанатини сақлаш борасида рўббга чиқарилаётган ишларнинг ўзи бир дунё. Бу — давлатимиз раҳбари даъват этаётганидек, ўзимиздан озод ва обод Ватан қолдириш туйғуси халқимиз қалбида нечоғли қучур илдиз отаётганидан далолат эмасми. Тарихий қадамжолар, тоғ ва саҳроларимиз бағридаги табиати бетакрор гўшаларни обод этиб, экотуризм масканларига айлантираётганимиз ҳам юртимизнинг табиий гўзалликларини асраш, уларни бойитиш, кўз қорачиғидек сақлаш миллий тараққиёт йўналишларидан бири сифатида кадр топаётгани шарофати-дир. Бундан ифтихор этмаслик мумкин эмас. Осмонимиз беғубор, юртимиз тинч бўлса, улуг аждодларимиздан меҳор табарруқ заминимиз, гўзал табиатимиз ҳамиша Ер юзининг жаннати ва сайқали бўлиб қолаверадир.

Истиқлол замонида эришган ютуқларимизни абадий сақлаш ва мустаҳкамлаб боришга барчамиз ўзимизни сафарбар эта олмоғимиз учун эса кечаги кун сабоқларидан ҳулоса чиқариб яшашда ҳикмат кўп.

Мурод АБДУЛЛАЕВ

Қадриятларимиз орасида энг аълоси — бу ёши улуг кишиларнинг ҳурматини жойига қўйиш, уларнинг аҳволдан хабар олиш. Умр кўрган табарруқ отахону онахонларнинг пок ният ила қилган биргина дуоси бизни доимо эзгуликлар сари етаклайди.

Яқинда ишхонамизда кўп йиллар меҳнат қилган бир онахонни кўргани уйига бордим. Тамара опа мени кўриб суюниб кетди. Дарҳол ишхонадаги таниш-билишлар, ўзгаришлар ҳақида суриштирди. Сўнг:

— Ҳозир озроқ бетобман, аммо кайфиятим яхши. Шундай дорилмон кунларга етиб келганим учун Яратқанга шўкрона айтаман. Ҳозиргина телевизор орқали хорижда бўлаётган воқеаларни кўрдим. Нотинчлик ҳукм сураётган ўша мамлакатлардаги ёш болаларга ва кексаларга жуда ачиндим. Ахир айни дамда улар эътибору ғам-ҳўрлик оғушида яшашлари лозим эмасмики? Шунда яна бир қарра тинчликнинг нақадар тоғли неъмат эканини ҳис қилдим, — деди.

Сўхбатимизга Тамара онахоннинг турмуш ўртоғи Раҳим ота қўшилиди:

— Тўғри-да болам, агар тинчлик бўлмаса шоду хуррамлик қайда. Ахир оилангизда озгина жанжал бўлса, фарзандларингизнинг ҳам чехраси очилмайди. Бутун бир мамлакатдаги нотинчликдан қанчадан-қанча одамларнинг ҳаёти таҳликададир, улар файзу фароғатдан, кувончидан мосуво бўлмоқда. Юртимизда эса фаровон

ҳаёт туфайли ёши улуглар эътибор ва ғам-ҳўрлик оғушида. Мана, яқинда Жиззахдаги санаторияда дам олиб қайтдим. Кунини кеча эса соғлиғимизни назорат қилиб турувчи ҳамшира кизимиз кўнги-роқ қилиб яна қаерда доволанишни истайсиз, деб сўради. Шундай бўлгач хурсанд бўламиз-да.

Раҳим ота Каримов ёши тўқсонга яқинлашган бўлса-да, кундалик янгиликлардан доимо хабардор. Газета, журнал ўқишни қанда қилмайди. Кўп йиллар Зангиотта тумани мактабларида ўқитувчилик қилган, сўнг маҳалла фуқаролари йигини раиси бўлиб ишлаган.

— Ҳозирги ўқитувчиларга ҳавасим келади, — дея сўхбатимиз давом эттиради отахон. — Қаранг, қанақа мухташам, чиройли мактаблар қурилди. Устозлар учун ҳам, ўқувчилар учун ҳам ҳамма шароитлар бор. Набираларимиз мактаб ёшидаёқ халқаро мусобақаларда муваффақиятли катнашиб, Ватанимиз

шаънини улуглашмоқда. Албатта, биз кексалар ҳам шундай ёшлар билан фахрланамиз.

Мен Тамара онахонидан чиқиб Эшонгузар кўрғонидаги «Нурафшон» маҳалласида яшовчи меҳнат фахрийси Асатилли Раҳматиллаевнинг сўхбатини олиш учун йўл олдим. Асалари-чилик билан шуғулланаётган отахон билан сўхбатлашиш ҳам жуда мароқли.

— Маҳаллаларимиз қиёфаси

таниб бўлмайдиган даражада гўзаллашиб, ўзгариб кетди, — дейди сўхбатдошим. — Чирой-

ёшимда ҳам байрамлару саховат тадбирларида фаол катнашаман. Эҳтиёжманд оилаларга ўзим етиштирган шифобахш асалдан тарқатаман.

Отахонни маҳалладошлари ўзгача ҳурмат қилишади. Ахир ташкилотчи ва саховатпеша отахон саъй-ҳаракати билан қанчадан-қанча кишининг ҳолатини чиқаради. Мана яқинда ҳам табиий газ, электр таъминоти, кўчаларни қайта таъмир-

лаш каби юмушларга ўзлари бош-қош бўлдилар — бир нечта кўчада электр қуввати узатувчи

трансформатор янгисига алмаштирилди.

Дарҳақиқат, озод ва обод юртда элига, Ватанга имкониятлари даражасида хизмат қилиш кексаларимиз қалбидан ҳам фахр-ифтихор туйғуларини қучайтирмоқда...

Яқинда "Истиқлол" концерт саройида таниқли хонанда ижросидаги ота-оналаримизни улугловчи қўшиқни тинглаётиб, ёнимдаги отахон ва онахонга сўқим қарайдим. Улар бошларини тебратганча сермаёно қўшиқни тингларкан, ўзларига аталган меҳр-муҳаббатни чин дилдан ҳис қилаётганини ан-

МУНОСИБ ТУҲФА

Мустақиллигимизнинг илк йилларидан оқ янги давлатчилик ва фуқаролик жамияти барпо этишнинг ҳуқуқий асосларини яратишга алоҳида эътибор берилди. Қисқа муддатда бош қомусимиз — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ишлаб чиқилди ва қабул қилинди. Унда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти қурилишининг асосий тамойиллари аниқ ифодалаб берилган.

Айни пайтда Конституцияни ўрганиш масаласи давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Шу боис, бундан ўн тўрт йил муқаддам Юртбошимизнинг "Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида"ги фармойиши қабул қилинди. Мазкур ҳужжат асосида Конституцияни ўрганишга оид бир қатор ўқув қўлланмалар яратилди.

Ана шу манбалар қаторида 2001 йилда "Конституциявий ҳуқуқ атамалари" изоҳли лугати нашр этилган эди. Аммо мамлакатимиз

ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги ислохотлар, ривожланиш концепциялари, қонун ижодкорлиги ва ҳуқуқий давлат қуришда жажон андозаларидан тажриба ўрганиш асосида бугунги кунга Конституциямизга анчагина ўзгариш, қўшимчалар киритилди. Янги "Конституциявий ҳуқуқ атамалари" изоҳли лугатининг яратилишига эҳтиёж туғилди.

Мазкур қўлланма Конституциянинг вазифаси, принциплари, юридик табиати, Ўзбекистондаги давлат органларининг номлари, уларнинг мақоми, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, унинг қафолатлари, бурчлари, мамлакатимизнинг маъмурий-ҳуқуқий тўзлиши, Қорақалпоғистон Республикасининг мақоми, сайлов тизими, иқтисодий тизим, муҳофаа, солиқ тизимининг конституциявий асослари ҳақида ўқувчига қўшимча ва айни пайтда энг зарур маълумотларни беради.

Изоҳли лугат(қўлланма)да атамаларнинг мазмунини қисқа, бироқ тушунарли тарзда изоҳлаб берилган. Атамалар изоҳини билиш Конституцияни ўрганишни оsonлаштиради. Қолаверса, керакли атамалар қулай равишда топилади.

Китоб фақат Ўзбекистон конституциявий ҳуқуқи атамаларига изоҳ бериш билан чекланмаган, унда жажон конституциявий ҳуқуқда учрайдиган атамаларга ҳам изоҳ берилган бўлиб, бу ўқувчиларнинг дунёқарашини кенгайтиришга ва бизнинг конституциявий ҳуқуқимизнинг ўзига хос хусусиятларини билиб олишга ёрдам беради.

Лугатдаги атамаларни яхши билиб олиш ўқувчилар, фуқаролар учун қўллаб муаммоларни ҳал қилиш имконини яратади.

Изоҳли лугатнинг ҳар бир ўқувчи, фуқаро китоблари орасидан жой олиши, ундан барча ўқув муассасалари, давлат органлари, жамоат бирлашмалари, давлат хизматчилари, бир сўз билан айтганда, аҳолимизнинг барча қатламлари фойдаланиши уларнинг зарур ҳуқуқий билимларга эга бўлишига замин яратади.

Профессор Озод Ҳусанов томонидан тайёрланиб "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош тахририятида чоп этилган ўшб изоҳли лугат, шубҳасиз, Конституциямизни ўрганишда фойдаланиладиган манбалар базасини янада кенгайтиради ва Бош қомусимиз қабул қилинган куннинг 23 йиллигига муносиб туҳфа бўлади.

Ҳ.БОБОВЕВ,
юридик фанлар доктори, профессор,
Ўзбекистон Республикаси фан арбоби

ХАЛҚ ШОИРИ ХОТИРАСИ

Бердақ номидидаги мусикали драма театрида «Оқиб турган дарёдай эди» мавзуйда Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ шоири Тиловерган Жумамуратов таваллудининг 100 йиллигига бағишланган адабий кеча бўлиб ўтди. Унда қорақалпоқ ва ўзбек шоирлари, ёзувчилар, таржимонлар, жамоатчилик вакиллари ва талаба-ёшлар иштирок этди.

Тадбирни Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгесининг Кўмига бошлиғи Б.Нурбабуллаев очди.

Академик Жуманазар Бозорбоев, филология фанлари доктори Қурбонбой Жаримбетов, Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ шоири Жиянбой Избоситнов, Ошиқ Эркин, Янгибой Қўчқоров ва бошқа ижодкорлар Тиловерган Жумамуратовнинг ҳаёти ва фаолияти, шоир ижодининг

Яхшидан боғ

Шоирнинг қизи Малика Жумамуратова отасининг ҳаётига доир ибратли воқеалар ва ёрқин хотираларини сўзлади. Адабий кечада ёш ижодкорлар томонидан шоирнинг шеърлари ўзбек ва қорақалпоқ тилларида ифодали ўқилди.

Санъаткорлар шоир шеърларига бастанган ашуларни ижро этдилар.

М.РАВШАН

МАКТАБДА МУЛОҚОТ

Термиз туманидаги 9-мактабда таниқли ёзувчи ва санъатшунос Нодир Норматов иштирокида "Аждодлар маданияти ва санъати" ҳамда "Фахр туйғуси" мавзуйларида учрашув бўлиб ўтди. Ўқитувчилар жамоаси ва ўқувчиларда қизиқтириш уйғотган мулоқот давомида адиб сценарийси асосида Ўзбекистон илмий оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудияси томонидан суратга олинган "Қишлоқ рассомини" ҳужжатли фильми тақдимида ҳам бўлиб ўтди. Фильмда Қашқадарё вилояти Шахрисабз тумани ҳудудида жойлашган тоғли Филон қишлоғида яшовчи туғма қобилият эгаси, ҳаваскор рассом Мухаммади Чоршанбиевнинг ижод лаҳзалари, табиат ва инсон уйғунлиги ҳақида ҳикоя қилинади. Муаллиф учрашув иштирокчиларига фильмнинг яратилиши тафсилотлари, тасвирий фикрлашнинг ўзига хос имкониятлари ҳақида сўзлаб берди.

Шундай учрашув Шеробод туманининг Пошхурт қишлоғидаги 33-мактабда ҳам бўлиб ўтди.

ДОРБОЗЛИККА ЭЪТИБОР

Маълумки, юртимиз ҳудудидида қадимдан турли дор ва дор ости уйинлари кенг тарқалган. Бугун эса мамлакатимизда "Водил чинори", "Мадамин дорбоз", "Андижон самоси", "Қўқон минори", "Косонсой дорбозлари", "Чуст дорбозлари" каби қирқдан ортқ гуруҳлар фаолият кўрсатмоқда. Мавжуд дорбозлик гуруҳлари фаолиятини ўрганиш, уларнинг техника хавфсизлиги, ижро маҳорати, саҳна маданиятини юксалтириш, томоша дастурларининг юғайи-бадий савиясини ошириш, шунингдек цирк гуруҳлари фаолиятини таҳлил қилиш соҳа

мутахассислари олдидаги муҳим вазифалардир.

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-методик маркази ҳамда Эстрада-цирк коллежи ҳамкорлигида ташкил этилган "Миллий дорбозлик санъатини ривожлантиришнинг долзарб масалалари" мавзуйидаги илмий-амалий анжуманида ана шу вазифалар ҳақида сўз борди.

Республика эстрада-цирк коллежи талабаларининг ижодий чиқишлари анжуманга файз бағишлади.

Зикрилла НЕЪМАТ

БУ ҲАЁТ БЎСТОНИДА

САМАРҚАНДУ БУХОРО

Қадим юртдир Ватанда Самарқанду Бухоро,
Бир жуфт гуллар чаманда Самарқанду Бухоро.

Иккиси ҳам улуг пир, авлиёлар макони,
Мисли жон эрур танда Самарқанду Бухоро,

Минораю гумбазлар мозийдан сўзлаб ётар,
Само-ла сирлашганда Самарқанду Бухоро.

Ал-Бухорий бобомнинг хокян этсам зиёрат,
Фахр уйғотар манда Самарқанду Бухоро.

Улуғбек мадрасаси ҳам уйда, ҳам буйда бор,
Зуккодил илму фанда Самарқанду Бухоро.

Келиб кетди қанча ёв, бағрига қўйиб олов,
Ёнмағай ўт-гулханда Самарқанду Бухоро.

Зарафшондан сув ичган меҳнаткаш бу танти эл,
Одатин қилмас канда Самарқанду Бухоро.

Ўғил-қизлар ўстириб, элга бериб катта тўй,
Бўлишар қудла-анда Самарқанду Бухоро.

Самарқанднинг нонига Бухоро ҳолвасин қўй,
Моҳир нонвой, пазанда — Самарқанду Бухоро.

Эй Зикрилло, шеърингни ёмғирдек шивирлаб айт,
Сен-ла сўхбат қурганда Самарқанду Бухоро!

ПИРУ БАДАВЛАТ
КЕКСАЛАР

Умримизнинг кўркидур пиру бадавлат кексалар,
Одамийлик мулки ичра бизга ибрат кексалар.

Ой каби нурлар сочур бахтдан қарогон чехрангиз,
Офтобдек бағри кенг, соҳиб саховат кексалар.

Бу ҳаёт бўстонининг эй меҳрибон богбонлари —
Меҳнатидан тоғани роҳат-фароғат кексалар.

Байраму тўйларда доим камтарин тўйбошисиз,
Ҳар муаммони ечувчи қони ҳикмат кексалар.

Тоғ каби мағрур, улуғвор кўксига кек сақламас,
Яхшиликлар қилса-да,
қилмайди миннат кексалар.

Сиз дуога қўл очиб, омад тиларсиз ҳаммага,
Изларингиз кўзга суртай, пойи жаннат кексалар.

Фахр этармиз сиз билан, Сиз — ору иймон қалъаси,
Борлигингиз ўзи бизга катта давлат, кексалар.

Айтадур Зикрилло доим тинч-омон бўлсин замон,
Бахтимизга сиз бўлинг соғу саломат, кексалар!

БИР САНАМ ЎТДИ
ЁНИМДИН

Бир санам ўтди ёнимдан ўт сочиб мужгонлари,
Тўйдириб кетди жонимдан ул лаби хандонлари.

Ним табассум гулчаларда ишқ қўйи пинҳонадур,
Кўкси ичра ёшириндур қанча ишқ тўғилари.

Оху янглиғ ул нигорим ўтса гар минг нозланиб,
Мушқи анбарлар сочурлар соч деган райҳонлари.

Гар Ҳўтан боғига кирса оху қўзли ул пари,
Оҳ уриб, ҳар ён қочурлар оху жайронлари.

Ишва бирла қўз сузиб, бир боқса ул жон офати,
Билмадим қолгайму соғ, мендек дили вайронлари.

Бир умр гул ҳажрида бўлб мисоли бўзладим,
Чин Содоқат боғининг бўлсам дебон сайронлари.

Гар вафо топсам, Вафойи, ул санамнинг ишқиди,
Қолмағай эрди дилимнинг заррача армонлари.

З.НЕЪМАТ 1961 йилда туғилган.
ЎзМУнинг журналистика факултети, Ички
ишлар академиясида таҳсил олган.
“Иккимизнинг ёниқ ишқимиз”, “Остонадан
бошланар Ватан”, “Онам эккан райҳонлар”
номли шеърӣ тўпламлари чоп этилган.

ВАТАН БАЙРОҒИНИ ЎП

Бир бор тиз чўкиб юртнинг кўтлуг тупроғини ўп,
Дилинг сайрон айлаган гулнинг бутогини ўп.

Олам аро номингни ўзбек деб атаб кетган,
Аждолларингнинг мангу синмас яроғини ўп.

Сенга ризку рўз берган сахий ҳаёт дарахтин —
Илдизларига таъзим айлаб, яроғини ўп!

Умр бўйи болам деб, сен учун жой қуйдирган —
Отанг бирла онангнинг қўли қадогини ўп!

Юрагингга куч олиб кўкнинг ой, офтобидан,
Юртингнинг майса-ғиёҳ, гулу янтоғини ўп!

Жаҳон ичра жаҳоним, жон Ўзбекистоним деб,
Жондан азиз болангнинг қўзин қарогини ўп.

Зикриллодек ўлгунча кўксингни қалқон айлаб,
Элинга содиқ бўлу Ватан байроғини ўп!

Бошланиши биринчи саҳифада.

— Маълум бир халқ адабиёти-
нинг бошқа халқлар учун қизиқар-
ли жиҳати миллийлигидадир. Бу-
гунги адабиётда барча замонлар
учун қадри ва зарур бўлган аза-
лий аъёнларнинг давомийлиги
нималарда кўринади?

— Қорақалпоқ миллий адабиёти
бой қорақалпоқ халқ оғзаки ижоди-
ёти сарчашмаларидан сув ичиб гул-
лаб-яшнайдди. Бир пайтларда
Амударёнинг қўйи ўзани, Орол ден-
гизи соҳилларида, улкан тараккиёт
ўчоқларидан олисроқда яшаганимиз
бизда туркий халқлар оғзаки адаби-
ёти билан уйғун ва ҳамоханг фольк-
лорнинг яхши сақланиб қолганиши-
га имконият яратгани эҳтимолдан
холи эмас. Натижада, қорақалпоқ хал-
қининг туркий халқлар оғзаки ада-
биётида учрайдиган, учрамай-
диган юзлаб асотир ва афсо-
налари, жирлар, тўлғовлар, эр-
таклар, тезайтишлар ва дос-
тонлари бизга қадар етиб кел-
ган. Ўтган асрда миллий фольк-
лоримиз намуналари олимлари-
миз, адабиётимиз ва мада-
нийтимиз жонқуярлари томо-
нидан тўпланиб нашр этишга кири-
шилган эди. Бироқ мафкуравий
таъйиқлар остида улар қисқартирил-
ди, архивда сақланди. Мустақиллик
йилларидагина қорақалпоқ халқи-
нинг бой оғзаки ижодини тўла нашр
этишга киришилди.

Яқинда Ўзбекистон Фанлар акаде-
миясининг Қорақалпоғистон бўлими
тадқиқотчиларининг фидокорона
меҳнатлари тўғрисида қорақалпоқ
халқ оғзаки ижоди намуналари
жамланган 100 жилдлик китоб бос-
мадан чиқди. Бугунги кунда ушбу
нашрини тарғиб-ташвиқ қилиш ишла-
ри бошланиб кетди.

Адабиёт ривожига халқ оғзаки
ижодиётининг аҳамияти нақадар му-
ҳим эклигини ўтган аср жаҳон ада-
биётида улкан эътиборга сазовор
бўлган Лотин Америкаси ёзувчи-шо-
ирларининг асарлари ёрқин мисол
бўла олади.

Бугунги қорақалпоқ адабиётининг
илдизи айнан халқ оғзаки ижоди-
ётига бориб боғланади. Замонавий
қорақалпоқ адабиётининг тўғича ва-
киллари ижоди фольклорни ўрга-
нишдан, унга тақлид қилишдан бош-
ланган. XIX асрда яшаб ижод қилган
Бердак, Ажиниёз асарларида фольк-
лорнинг таъсири аниқ сезилиб ту-
ради. XX асрда яшаган таниқли қора-
қалпоқ шоирлари Аббас Дабилов,
Ҳасид Нуриддин, Тилоберган Жу-
мамурадов ижодида ҳам шундай бел-
гилар бор. Ўзбекистон ва Қорақалпо-

ғистон халқ шоири Ибройим Юсу-
пов халқ оғзаки ижодиёти ва ҳозир-
ги замон жаҳон адабиёти аъёна-
ларини уйғунлаштира олган шоир
эди. Унинг асарлари ҳаммага бир-
дек сеvimли экани боиси ҳам
фольклор билан Шарқ ва Ғарб ада-
биёти тажрибаларини ўз шеърини-
га сингдириб юборганида, деб
ўйлайман.

Бу аъёнадан бугунги ёзувчи-шо-
ирларимиз ҳам унумли фойдалана-
ётганини айтиб ўтишим зарур.
— Сиз замонавий мавзуда
шеърлар ва достонлар ёзган
ижодкорсиз. “Устюрт достони”
асарингизнинг яратилиши ҳақида
сўзлаб берсангиз.

— Ўзимнинг битикларим ҳақида га-
пирадиган бўлсам, кўп йиллардан
бери шеър ёзиб келаман, ўнлаб дос-
тонларим ўқувчилар эътиборига
ҳавола этилган. Менинг назаримда,

насрий асарларингиз ўзбек мат-
буотида ҳам босилмоқда. Айтин-
чи, тарихий мавзуда ёзишнинг
га нима туртки берди?

— Шўролар тузуми ҳукмронлиги
пайтида ўтмишга, тарихга мафкура-
вий қоллдан келиб чиқиб ёндашиш-
га мажбур бўлгани-
мизни яширишнинг
ҳожати йўқ. Бироқ
ўша даврда ҳам
қўллаб тарихий романлар ёзилгани-
ни таъкидлашмаслик инсофдан эмас.
Жумладан, ўзбек адабиётида Абдул-
ла Қодирийнинг “Ўткан кўнлар”, Ой-
бекнинг “Навоий”, Одил Ёқубовнинг
“Улуғбек хазинаси”, Пиримқул Қоди-
ровнинг “Юлдузли тунлар”, Муҳам-
мад Алининг “Сарбадорлар” роман-
лари ва яна бошқа бир қатор дoston
ва романлар, қорақалпоқ адабиёти-
да Тўлаберган Қайиббергановнинг
“Маманбий афсонаси”, “Қорақалпоқ

дostonи”, Қараматдин Султоновнинг
“Ажиниёз” романлари яратилди. Халқ-
имизда, китобхоналаримизда ўтми-
шимизни, миллатимиз тарихини би-
лишга қизиқиш катта. Бу маънавий-
маърифий эҳтиёжни қондириш бу-
гунги кунда ёзувчиларимиз зиммаси-
га улкан масъулият юқлайди.

“Оғабий” тарихий романини ёзиш
нияти ўтган асрнинг 90-йиллар бо-
шида туғилган эди. Бироқ уни амал-
га ошириш ҳар хил сабаблар билан
орқага сурилаверди. Бундан бир
неча йил аввал мавзуга қайтдим ва
хаёлимдаги асарнинг биринчи
ҳамда иккинчи китобларини ёзиш-
га киришдим. Асарнинг қандай ёзил-
гани ҳақида фикр айтиш ўқувчилар-
га ҳавола.

Ҳар бир миллат, ҳар бир инсон
ўзининг туб илдизи ҳақида, ҳеч
бўлмаганда, умри давомида бир
бор ўйлаб кўрса керак. Дейлик, ҳар
биримиз тилимиз сарчашмасини
билишга қизиқамиз. Масалан, бу-
гунги кунда, чамаси, 200 миллион-
дан зиёд одам гаплашадиган туркий
тилимизда 1300-1400 йиллар илгари
тошга ўйиб ёзилган тарихий оби-
да — Ўрхун — Ўнасой ёзма ёдгорли-
ги бундан юз йиллар бурун топи-
лганини фақат тилшуносларгина би-
лади ва буни қониқарли ҳол деб
бўлмас керак. Сиз билан бизнинг
бобларимиз бундан минг йиллар
олдин Улуғ даштнинг дупурлатиб от
чоптириб юрганини, улкан давлат-

лар тузганини билишимиз зарур,
деган ниятда “Улуғ дашт бўрилири”
китоби ёзилди.

— Маълум даврда яратилган
асарда, гарчи тарихий мавзуда
бўлса-да, муаллиф яшаган замон
руҳи ақо этади. Сизнинг роман-
ларингизда Истиқлол даври
руҳи қандай
ифодаланган?

Аъёнавий мавзугарга янгича
ёндашув, асарнинг бугунги ва ке-
лажақ авлодлар учун тарбиявий
аҳамияти ҳақидаги фикрингиз
ўқувчиларни қизиқтиради.

— Асарда узок ўтмиш тасвирлан-
гани билан муаллиф бугунги кунда
яшаб ижод қилаётгани тўғрисида
ўзига замонадош ўқувчининг диди ва
талабларини эътиборга тутиб ёзиш-
га интилади, албатта. Шу нуқтаи на-
зардан олиб қараганда, ёзувчи
ўтмишнинг бугуннинг руҳи билан
жонлантириши зарур бўлади.
Иккинчи томондан, давр та-
лаби ҳам ёзувчига ўз таъсири-
ни ўтказмай қолмайди. Маси-
лан, мен “Оғабий” романимда-
ги қаҳрамонларни эски шўро
тузуми шароитида бугунгидай
қилиб тасвирлай олмаган
бўлардим, бунга мафкура йўл бер-
масди. Чунки шўро даврида бийлар,
беклар, хонлар, саводи бор одам-
лар “ёзувчи синф вакиллари” деб
аталар, уларга халққа қарши қимса-
лар сифатида қаралар эди. Бундай
қаҳрамонлар тасвирланган китоб-
ларни нашр қилиш имконсиз эди.
Миллий қаҳрамонларимизга “халқ
душмани” деган тамға босилган,
ҳатто уларнинг айримларининг ис-
мларини тилга олиш ҳам тақиқлан-
ган эди.

Мустақиллик шарофати тўғрисида
миллий қаҳрамонларимиз ҳақида
эмин-эркин сўз айтиш имкониятига
эга бўлди. Романимиз қаҳрамони
Оғабий — Эрражаб бобо ҳақида Қора-
қалпоғистоннинг шўро даври тарихи-
да “бир қимса оғабий унвонини ол-
ган”, дея баҳо берилган, холос. Уни
ўша даврда ижобий қаҳрамон сифа-
тида адабиётга олиб киришнинг ило-
жи йўқ эди. Бундай мисолларни
қўллаб келтириш мумкин. Биздан
яширилган тарихий ҳақиқатларни
эътибор этиб, миллий қаҳрамонла-
римизнинг бадий образларини яра-
тиб, халқимизга тақдим этиш бугун-
ги кунда ёзувчилар олдидаги дол-
зарб вазифалардан, деб биламан.

Муҳтарам Ўртбошимиз “Адаби-
ётга эътибор — маънавиятга, кела-
жакка эътибор” асарида таъкидла-
ганидай, адабиёт халқимизнинг ру-
ҳий дунёсини бойитишда ҳормай-
толмай хизмат қилиб келаётган бир

Жумагул СУВОНОВА

АТИРГУЛНИ
ЯХШИ КЎРАМАН

ОНА ЮРТ

Яна бир дақиқа,
Яна бир қадам,
Етарли ўзимдан
Ҳатлаб ўтмоққа.
У ёғи майсазор,
У ёғи қўлаб.
Заррин толалари
Сигмас кучоққа.
Яна бир қўз қири,
Яна бир нафас,
Шаббода ифорин
Ўйнаган чаман.
Ҳатто битта чизик
Бегона эмас.
Нигоҳдан у ёғи,
Ҳаммаси Ватан!..

ЗАМИН

Бедор қўларимда чайқалар дунё,
Тепасида сузар будутлар мангу.
Чақмоқларни чақиб, довуллар ёғиб,
Менинг вужудимда югуради у.
Оғир қадамлари баъзан пойимни,
Баъзан шууримни тепкилаб турар.
Эллик уч йилдир бу мўъжиза дунё,
Юрагим устига чиқиб от сувар.
Афсуслар!
Мендан ўзга замини йўқдир,
Рақиб йўқ, қўнгли кенг бўладиган.
Қурашса борлиқни бошида тутиб,
Унинг қудратига тенг бўладиган.
Изласа қўёши, шамоли билан
Кўксимда чопандек, бахту шаъни йўқ.
Ё исинай деса тўрт томонда,
Ахир мендан ўзга бир гулхани йўқ.
Ё олайин деса жонимни қайта,
Қўйишга муҳташам биноси йўқдир.
Ёки берай деса бир мардлик қилиб,
Унинг мендан ўзга дунёси йўқдир.

ЎЗИМИЗНИНГ ЎЗУМ

Бу узумнинг тотин Худо
Ўзинга тенг қилиб қўйган.
Юзин шудринг билан ювиб,
Кейин тоққа олиб қўйган.
Оҳ-оҳ, дейман аввал ўпиб,
Сўнг тишлайман яноғидан.
Боғи эрам боли оқар,
Лабларимнинг қирғоғидан.

ЎЗР

Ажрата олмадим
Оқдан қорани,
Нигоҳларим толди,
Адашдим такрор.
Мени улғайтирган
Кекса дунёга,
Юрагимни тўкиб,
Етказдим озор.

восита бўлиб, унинг машаққатлари
ва имкониятларини ижод аҳли
яхши билади.

Президентимиз ташаббуси билан
ташқил этилган “Ижод” жамоат фон-
ди кўмағида сўнгги бир неча йил
ичида ижодкорларнинг имкониятла-
ри анча кенгайди, янги асарлар
устиди ишлаш учун шароит яратилди.
Бугун Дўрмон боғида қорақалпоғис-
тонлик адибларни қўллаб-қувватлаш
мумкин. Шу йилнинг ўзига эллик на-
фардан зиёд қорақалпоқ ёзувчи-шо-
ирлари ижод уйида бўлиб, уюшман-
нинг поликлиникасида кўриниб, соғ-
лиқларини тиклади. Бундай шарт-
шароитлар ёзувчиларимизни бугун-
ги ҳаётимизнинг фаровонлиқларини,
ўсиш-ўзгаришларни қаламга олиш-
га руҳлантиради, албатта.

— Юртбошимизнинг “Адабиёт-
га эътибор — маънавиятга, кела-
жакка эътибор” асарида ёш исте-
ёдоқларни излаб топиш ва
уларни қўллаб-қувватлаш зарур-
лиги таъкидланган. Бу давлатлар-
дан келиб чиқадиган вазифалар
қорақалпоқ адабиётида қандай
амалга оширилмоқда?

— Халқимиз истеъоддорларга бой.
Мустақиллик замонидида қўлига қалам
олиб, ўзларининг билим эгаллаши,
севган касбини танлаши, истеъдоди-
ни ривожлантириши учун яратилган
шароитларни, сеvimли Ватанини,
сабоқ олаётган ўқув масканини, ову-
лини, шаҳрини таъриф-таъсифлаш-
га иқтидори етадиган ёшларимиз
кўп. Тўғри, уларнинг орасида ҳавас-
корлар ҳам бор. Лекин бизнинг изи-
мизни босадиган бўлажак ёзувчи-

Кўнглин кўтаролмай,
Дардин ололмай,
Араванин тортди,
Кўнни қуваман.
Мени деб,
Эзилиб кетган дунёнинг,
Эски қўйлагини
Қандай юваман?!

АТИРГУЛ

Атиргулни, яхши кўраман,
Қанийди, мен унга ўхшасам.
Ҳар йили кузада қирқса ҳам,
Баҳорда гурқираб яшнасам.
Қирғиз ва оппоқ товланиб,
Қўрқ берар жумлан жаҳонга.
Шамолда улоқмай, улардек,
Завқ бериб яшасам инсонга...

Атиргулни, яхши кўраман.

2

Ҳафиф, мовий само остиди,
Чарақлаган чаман чорлайди.
Шу гулларнинг қўлида қалбим,
Ҳилпираган байроқ бўлсайди.
Чорласайди, қошига мангу,
Оқиб келса эди хуш дамлар.
Юрагимни бир-бир варақлаб,
Ўқиб чиқса эди одамлар.

3

Табиатнинг шайдосиман мен,
Таровати хайрон этади.
Сахий тупроқ, шу мовий осмон,
Юрагимга ўхшаб кетади.
Бир гулчанинг ҳуснига боқиб,
Хаёлимга нақшин соламан.
Лойик таъриф топа олмайин,
Яратганга қойил қоламан.

Ж.СУВОНОВА 1961 йили туғилган.
Самарқанд давлат университетининг
филология факултетида таҳсил олган.
«Бинафша», «Йиллаётган оҳу», «Мен
сизга дунё», «Оловли фасл» сингари
шеърӣ тўпламлари чоп этилган.

шоирлар ҳам шуларнинг орасидан
чиқишини унутмаймиз. Шу боисдан
ҳам ёшлар доимо бизнинг эътибори-
мизда. Улар билан сўхбатлашиб,
қўнғилдаги кечинмаларини билиш,
истеъоддорларни қўллаб-қувватлаш
ларда нодир китобларни мутолаа
қилаётганини ёхуд мажлислар хона-
сида ёзувчи-шоирлар билан гурун-
лашиб ўтирганини кўрасиз. Ҳар ой-
нинг 12-кунда Қорақалпоғистон Рес-
публикаси Ёзувчилар уюшмасида ёш
ижодкорларнинг доимий семинари
бўлиб ўтади. Машғулотларни таниқ-
ли адиблар олиб боришади. Ёшлар-
имизнинг ижод намуналари даврий
матбуот нашрларига ёки китоб қилиб
чиқаришга тавсия этилади. Бир гуруҳ
ёшларимизнинг шеър ва ҳикоялари-
ни “Шарқ юлдузи”, “Ёшлик” журнал-
лари, “Ўзбекистон адабиёти ва санъ-
ати” газетасига тавсия этдик. Улар
мунтазам чоп этилмоқда.

Тез ўзгариб бораётган замона-
мизда адабиёт халқимизнинг руҳий
бойлигига бўлиб қолмасдан, ўсиб
қолаётган авлодни ўз эли, юрти, жо-
нажон Ватанини севадиган азамат
фарзандлар этиб тарбиялашга хиз-
мат қилаётди. Бизга эса шу адаби-
ётнинг яратувчилардан бири сифа-
тида ҳам қийин, ҳам шарафли вази-
фа юкланган. Уни қўнғилдагидек ба-
жаришимизда Яратганнинг ўзи ма-
дадкор бўлсин!

Рустам МУСУРМОН
сўхбатлашди.

Истиқлол даврига келиб бадий таржима адабий жараёнда ҳар жиҳатдан равнақ топган соҳага айланди. Жаҳон адабиётининг кўплаб нодир асарлари шу даврда она тилимизга ўгирилиб, нашр қилинди. Ўзбек адабиёти намуналарининг хорижий тилларга таржимаси борасида ҳам ютуқларимиз оз эмас. Бироқ таржима ва таржимашунослик, бадий таржима танқидининг бугунги аҳволи билан боғлиқ муаммолар ҳам борки, уларга ечим топишда мазкур соҳа мутахассислари, моҳир мутаржимларимиз иштирокидаги суҳбатлар, ўзаро мулоқотлар кўл келади.

Таржимонлар олдида қандай вазифалар турибди, чоп этилаётган таржима асарларнинг савияси қандай, таржима танқидининг аҳволи-чи?.. Бу каби саволларга жавоб излаш соҳага доир ютуқ ва камчиликларга ойдинлик киритади, албатта. Шу нуқтаи назардан

Таржима — юксак санъат

биз таниқли таржимон ва таржимашунослар Амир Файзулла, Абдулла Шер, Ровияжон Абдуллаева ва Зухриддин Исомиддиновга мурожаат қилиб, уларнинг фикр-мулоҳазаларини олдик. Бой ижодий тажрибага эга мутаржимларимиз, кўп йиллардан буён илмий изланишлар олиб бораётган олимларимиз бугун ўз соҳаларида устоз даражасидадирлар. Бу ёши улуғ ҳамкасбларимизнинг қимматли фикр-хулосалари, таклиф ва тавсиялари таржима санъати сир-асрори билан қизиқадиган адабиёт ихлосмандлари учун ҳам, соҳанинг ривожини учун ҳам фойдадан холи бўлмайди, деб ўйлаймиз.

Танқид ва адабиётшунослик бўлими

бу услуб ўзбек тилини мутлақо билмайдиган хорижий китобхонни қониқтирмайди, деб ўйлайман. Тасаввур қилинг, "Фауст" трагедияси насрий баёнда таржима қилинса, ўзбек ўқувчиси Гётеннинг жарангдор овози етиб борадими? Менингча, насрий баён таржимасидан фақат тағлама сифатида фойдаланган маъқул. Нафақат мумтоз, балки замонавий адабиётимизда ҳам жаҳонга кўз кўз қиладиган турли жанрлардаги асарлар бисёр. Уларни инглиз, немис, француз, испан тилларига тағлама қила оладиган мутахассисларимиз ҳам оз эмас. Бу ишда уларга бош-қош бўлиш, ижодий меҳнатла-

Ровияжон АБДУЛЛАЕВА

Замон бир дақиқа ҳам ўзгаришсиз турмайди. Файласуфлардан бири айтгандай, «Бир дарёнинг сувига икки марта чўмилиб бўлмайди». Аммо замоннинг рафторини айнан инсон белгилаб бериши ҳеч кимга сир эмас. Фақат бир нарса талаб этилади — инсон ҳар қандай ҳолатда ҳам инсонпарвар бўлиб қолмоғи керак.

МЕҲР ВА ТАРЖИМА

Ўтган йили хитойлик ёзувчи Мо Ян, бу йил белорусиялик адиба Светлана Алексиевичнинг Нобел мукофотига лойиқ қўрилгани, айниқса, адабиёт аҳлини тўлқинлатириб юборди. Яратилган асар қайси жанрга мансублигидан, унда қайси давр воқеалари қамраб олинганидан қатъи назар, ўз замонининг бадий-эстетик талабларига жавоб бермаса, у қуруқ гапдан иборат бўлиб қолаверади.

Бундан шундай хулосага келиш мумкинки, юксак даражадаги бадий асар вақти келиб ўзга тилларга таржима қилиниши тайин. Айримлари Мо Яннинг «Мусаллас мамлакат» романи каби «сиёҳи куримасдан» таржима қилинса, баъзилари кейинроқ ўгирилиши мумкин. Демак, аслият каби таржиманинг ҳам ўзига яраша мақсад ва маъсулияти бор.

Кейинги пайтларда республикаимиздаги турли нашриётлар ҳамда газета ва журналларда таржима асарлари-

рини ҳар томонлама рағбатлантириш зарур бўлади.

Тўғри, ўзбек ижодкорларининг асарлари айрим чет элларда чоп этилаётди. Дарвоқе, шоир Аъзам Обид 48 нафар ўзбек шоирининг ижод намуналарини инглиз тилига ўгирди. Афсуски, бу каби нашрлар ҳақида, асарлар таржимаси таҳлил этилган мақолаларга кўзимиз тушмади. Бундай ҳол бевосита таржима танқидининг сустлиги туфайлидир.

Мен немис тили мутахассиси бўлганим учун юртимиздаги германистлар аҳволдан хабардорман. Аксарият тилбилгичлар истеъдодли, аммо уларнинг бадий савияси мақтанарли эмас. Шундай таржимонларимиз борки, матн руҳини теран ҳис қиладилар, бироқ хорижий тилларни билмайдилар. Ана шу "икки кутб", яъни тилбилгичлар ҳамда таржимонларимиз ҳамкорлиги, назаримда, яхши натижа беради. Ўзим, шоир Б.Рўзимухаммад билан ҳаммуаллифликда Х.Энценсбергер, У.Крехел, Й.Фаузер каби ўн беш нафардан ортиқ немис шоирлари ижодидан айрим намуналарини аслиятдан ўгирдим. Бу таржималар "Ёшлик", "Ёш куч", "Шарқ юлдузи" журналларида, "Танишув" номли тўпламда болсилди. Бу мисол билан ҳамкорликда ишлаш усули самарали эканини таъкидламоқчиман, ҳолос.

Таржима соҳасида муаммолар кўп, уларнинг ечимини топиш учун бу ишларни изчил йўлга қўя билиш талаб этилади.

МУТАРЖИМ ҲАМ ИЖОДКОР

Назаримда, "Замон ўзгариши билан бадий таржима ва таржимонларга қўйиладиган талаблар ҳам ўзгаради", деган фикр баҳсли. Замон ҳаммаша ўзгариб-янгилиниб туради, ижтимоий-сиёсий ёки иқтисодий ўзгаришлар таъсирида бадият талаблари дарров янгиланиб кета бермайди, бугунги яхши бадий асар яна юз йил ўтгач ҳам яхши асар бўлиб қола беради. Чинакам яхши таржима ҳам доимо қадрли. Бадият мезонлари — умрзоқ. Таржимон олдида қўйиладиган талаблар ҳам инчунин.

Дарвоқе, турли халқларнинг менталитети, адабий аъёнасидаги ўзига хосликлар туфайли таржима тамоиллари орасида фарқ бўлиши мумкин, аммо таржима принциплари моҳиятан бир хил бўлади.

Таржимонлар олдидаги вазифага келсак, ўзбек ёзувчилари, шоирлари олдида турган энг муҳим вазифа нимадан иборат бўлса, мутаржимлар учун ҳам ўшалар муҳим, деб ўйлайман. Чунки мутаржим ҳам ижодкор. Ижод аҳлига эса вазифа ва бурчларини "ўқувчилар қондаси"даги каби санаб кўрсатиш, уқтириш хато. Абдулла Қаҳҳор "Халқимнинг тили учун турган гапни топиб айтсам", деганида ёзувчилар олдидаги асосий вазифани ифода қилган, менингча. Шундан келиб чиқилса, мутаржимнинг доимий вазифаси — одамларга энг керакли, бадий савияни юксалтирадиган асарларни топиб ўзбекчалаштиришдан иборат.

Энг яхши, одамлар биринчи навбатда ўқиши керак бўлган асарлар рўйхати керак, албатта. Бу, айни рўйхатга қирмаган асарлар таржима қилинмасин, дегани эмас. Гап шундаки, мазкур рўйхат расман маъқулланиб, тасдиқланса таржимонларга грант ҳисобидан қалам ҳаққи ажратилади. Шунинг ўзи таржимачилигимиз равнақига зўр туртки бўлади. Иккинчидан, таржима ишида ҳозир бир асарни икки-уч одам бири биридан беҳабар ҳолда ўгириб овера бўлаётганида бошбошдоқликлар ҳам барҳам топади.

Хўш, бу рўйхатга қайси адибларнинг қанақа асарларини киритсак экан? Дунё адабиётининг энг модерн намуналарининг? Ё катта тиражларда чоп этилиб, қўлма-қўл ўқилиб, шовшув бўлаётган асарларини? Менингча, қайси манбадан бўлишидан қатъи назар, энг маърифий, дунёқараши бойитадиган, руҳиятни теранлаштириб, одамни янада олижаноб қиладиган асарларни киритсак экан?

Умуман, бадий таржиманинг маънавияти кўп. Ҳар гал янги асар таржимасига киришганимда вужудимни

ган асарларни ўқувчига тақдим этиш зарур. Олдиқонди асарларга тўғиздик. Шу билан бирга, узоқ соҳилларга кўз тика бермай, яқин қардошларимизнинг сўз санъатидаги ҳодисалардан ҳам бохабар бўлишга интилсак, дейман. Ҳолбуки, қардош адабиётлар ўртасида муштарак жиҳатлар кўп, ўқувчининг уни "ҳазм" қилиши ҳам анча ўнғай.

Таржимага ҳозир эътибор катта. Ўз миллий қобилиги ичида тараққий этиш мумкин бўлган даврлар ўтиб кетди. Илгари асосий манба — миллий адабиёт, бадий таржималар эса унга қўшимча бўладиган бўлса, энди биз олаётган ахборотнинг кўпчилиги таржима маҳсулоти бўлиб қолди, "соф миллий маҳсулот"нинг нисбати анча камайган.

Шунинг учун бўлса керак, бир қанча олий ўқув юртиларида таржима гуруҳлари, таржима факультетлари очилган. Аммо бир нарсани аниқлашти кийин бўлапти: баъзи мутасаддилар шу гуруҳда ё шу факультетда таҳсил олаётган болалар бадий таржима қилишлари керак, деган фикрда. Филология факультетини битирганки одам ёзувчи ё шоир бўла бермайди-ку. Бадий асарларни ўгириш учун талабада ижод иқтидори бўлиши шарт.

Аммо таржима деганда кўпчилик дафъатан бадий таржимани тушунади. Чунки илгари ўзбек тили фақат бадий адабиёт ҳамда сўзлашув нутқи соҳаларида амал қилар, турмушнинг бошқа соҳалари эса русча эди. Энди таржима деганда ишлаб чиқариш, техника, тиббиёт, илм-фан, иш юритиш каби таржимоннинг барини кўзда тутишимиз, таржимонликка ўқитаётганда ҳам фақат бадий асарлар соҳаси билан чекланиб қолмаслигимиз керак.

Зухриддин ИСОМИДДИНОВ

журъатсизлик қамраб олади. Жумлалар ўзим қутганчалик чиқмайди, қаламим сўзимга қирмайди. Аммо иш бир оз юришгач, аслият матнининг жозибаси сезила бошлади, муаллифининг маҳорати қирралари аён кўрина болади ва таржима машаққати бевосита ижод жараёнига айланадики, бу аслида қийинчиликларни енгиб ўтишда мутаржимга куч-ғайрат беради. Муҳими, таржима ишини адабиётга чексиз меҳрга айлантира билишда.

АМИР ФАЙЗУЛЛА

ИЖОД УЧУН МАЙДОН

Бадий таржиманинг бугуни ва эртаси жаҳондаги глобаллашув жараёнлари билан чамбарчас боғлиқ. Сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий муносабатларда, табиийки, ҳар бир мамлакат ўз манфаатларидан келиб чиқиб иш кўради. Ана шу алоқалар жараёнида ҳар қайси мамлакат дипломатлари ва иқтисодчилари ўзлари билан муносабатда бўлаётган мамлакат халқининг миллий менталитетига ҳос томонларини яхши билиши керак.

Халқ характери эса фақат адабий асарларда умумлашган тарзида ифода топган ҳаётимонлар бадий қиёфларидагина акс этади. Бадий таржима, демак, биз яшаётган оламда нафақат маънавий ҳодиса сифатида, балки рационал реаллик тарзида ҳам катта аҳамиятга эга. Таржимон эндиликда ўз фаолиятида ана шу янги жиҳатларни ҳам назарда тутмоғи лозим. Бу эса, ундан аввалгидан ҳам кучлироқ маъсулиятни талаб этади.

Ҳозирда нашриётларнинг сони ортиб, матбаачилик сифатида яхши ўзгаришлар рўй берди. "Жаҳон адабиёти" журналнинг ташкил этилгани катта воқеа бўлди. Таржимон учун имконият доираси кенгайди. Лекин ханузгача қадимги Румо адабиётидан Вергилий, Овидий, Лукиан каби даҳо санъаткорлар асарлари, қадимги олмон эпоси "Нибелунглар достони", XX аср поляк адабиётидан Нобель мукофоти лауреати Генрик Сенкевич романи, Б.Лесьмян, Л.Стафф, Ю.Тувим, венгер шеърятидан Л.Надь, буюк чех ёзувчиси К.Чапек романи таржима қилинган эмас. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин. Бироқ мен қандай асарларни таржима қилиш керак, деган масалага тўхталмоқчиман. Сал кам бир йилча аввал миллий телевидениямизнинг "Ёшлар" каналида китоб ва китобхонлик ҳақида кўрсатув берилди. Унда ёшлар китоб хусусида ўз фикрларини айтдилар. Лекин бир йилгича, талаба бўлса керак, Мопассаннинг "Азизим" романи менталитетимизга тўғри келмаслиги, бундай асарларни ўқимаслик лозимлиги тўғрисида гапирди. Ёнидаги йилгича суҳбатдошининг гаплари бахсли эканини таъкидлаб, унга зиндан қарши чиқди. Биринчи фикр эътиборимни тортди. Маълумки, "Азизим" романини устоз таржимон Иброҳим Ғафуров она тилимизга ўгирган. Афсуски, баъзилар нафақат "Азизим" каби романларга, балки "Минг бир кеча" сингари асарларга ҳам ётсираб қараши мумкин. Айтмоқчиманки, миллий ва жаҳон

адабиётдаги умумбашарий қадриятларга уйғун бўлган жаҳон адабиётининг мумтоз намуналари ҳақида бирёқлама фикр юритиб бўлмайди. Уларни ўгиришда, албатта, таржима эстетикаси ва таржимонларнинг бадий-эстетик диди катта аҳамиятга эга.

Бугун бадий таржима, таржимон ва таржимашунослигимиз олдида бир қанча муаммолар бор. Узоқ йиллик таржимонлик ва таржимашунослик тажрибаларимдан келиб чиқиб, бу борадаги айрим мулоҳазаларимни айтмоқчиман. Таржима, энг аввало, таржимон учун ўз она тилининг имкониятларини "мажбуран" кашф этиш воситасидир. Қолаверса, у ижод учун янги майдон очиб беради. Яъни муайян шарт-шароит тақозоси билан ўз асаринида айтолмаган гапларни таржима орқали халққа етказишнинг мумкин.

Таржима қилинаётган асарга, унинг муаллифига ҳурмат ва муҳаббат таржиманинг асоси бўлиши, таржимон эса мумтоз ижодкорларнинг ижодий меҳнатини юксак даражада қадрлай билиши керак, деб ўйлайман. Шунингдек, таржимон шоир ёки шоирона қалб эгаси бўлиши баробарида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун матнни таҳлилдан ўткази оладиган адабиётшунос олим сифатида билими, эстетик савияси баланд, синчков ўқувчи сифатида ўзи таржима қиладиган матнни, таъбир жиоиз бўлса, ёддан билиши лозим. У ўз она тилини ва аслият ёки воситачи тилини яхши билгани ҳолда, уларга ёндашувда тилшунос ва ўзи учун мат

ХАДРАНИНГ ЯНГИ ҚИЁФАСИ

Пойтахтимиз Тошкент бугунги кунда бетакрор шаҳарсозлик тизими, тарихий ва замонавий меъморчилик мажмуалари билан дунёни ўзига жалб этиб келмоқда. Кейинги ўн йилликда олиб борилган кенг қўламдаги бунёдкорлик ва ободончилик ишлари натижасида шаҳримизда замонавий меъморлик кўринишдаги ўнлаб майдон ва хиёбонлар, аҳоли ва меҳмонлар учун қулай, соя-салқин боғлар яратилди. Бундай жозибадор масканлар ичида Чорсу, Хадра, Эски Жўва майдонларининг алоҳида ўрни бор.

Х аср ёзма манбаларида келтирилган маълумотларга қараганда, Бинкат Аркининг икки дарвозаси бўлиб, улардан бири орқали Шаҳристонга, иккинчиси орқали эса Работга чиқилган. Шаҳристоннинг уч дарвозаси бўлиб, булар — Абул Аббос, Қаср ва Гумбаз дарвозаларидир. Бу дарвозалардан бири Шаҳристоннинг шарқий томонидида, у тахминан ҳозирги Ўзбек драма театри биноси билан жойлашган эди. Гарбдан Шарққа томон шаҳарни кесиб ўтган асосий йўл шу ерда тугаган. Шунга асосланиб, айрим тадқиқотчилар ўша пайтларда шаҳристоннинг шарқий дарвозаси ташқарисида жойлашган майдоннинг номи Хадди роҳ (хад — чегара, роҳ — йўл, кўча), яъни йўлнинг охири деб юритилган, кейинчалик эса, бу жой халқ тилида "Хадра" бўлиб кетган, деб изоҳлайдилар. Айрим тадқиқотчилар эса шу манзилдаги хон саройи, ҳарбий истеҳком — Ўрдугоҳи аркига нисбатан арабча "Хадра (т)" деб айтилгани тўғрисида бу жой номи Хадра дейилган деб таъкидлайдилар. Аслида эса бу ерда шаҳар маркази моҳиятан йўлнинг охири эмас, балки бошланиши бўлган.

Хадра сўзи адирли ер маъносини ҳам англатади. Балки шарқий дарвозага келиб тугаган йўл шаҳарнинг баланд қисми — адирликдан ўтгани учун Хадра деб аталган. Лекин, шимолий-шарқ, шарқ ва жанубий-шарқ томондан шаҳристонга келиб тақаладиган карвон йўллари охири ана шу дарвоза олдидаги майдонда тугалланган. Шунинг учун Хадди роҳ — Хадра номи ҳақиқатга яқинроқ.

Темурийлар даврида Хадра майдони Шайхонтоҳур даҳасининг Тошқўча, Жангоҳ, Зарқайнар кўчалари, Бешёғоч даҳасининг асосий кўчаларини тўлатишга ўзига хос мураккаб чоррахага айланган. Хадра майдонининг шимолий қисмидаги қадимий маҳалла ҳам шу номда аталган. Бу маҳалла шимолдан Ховузбўғ, шарқдан Дероз, Шўртепа, жанубдан Катта-кўча, гарбдан Гумбозор маҳаллалари билан чегарадор бўлган. Аҳоли қисман майда савдогарчилик, иморат солиш, гишт териш билан шуғулланган.

XIX асрга келиб Хадра май-

дони Тошкентнинг тарихий ҳудудидаги қадимдан шаклланиган шаҳарсозлик тизимининг мураккаб чорраҳаларидан бирига айланди. Унинг ҳудуди шаҳристон билан чегарадош, гарбда Чорсу билан боғланган кўчага, шимолда Эски Жўва томонга борадиган кўчага, шарқда Ўрда билан боғладиган Тошқўчага, жанубий томони Бешёғоч даҳасига борадиган кўчаларга уланган. Бу даврда ҳам Хадра номи Хадди роҳ, яъни кўчанинг охири, тугалланган қисми сифатида талқин этилган бўлса-да, XV-XVI аср-

теннис кортига мослаштирилди. Депо ҳудуди ва унинг кўрмисиз хўжалик меъморий бинолари ўрнига кўп қаватли турар-жойлар ва Хадра спорт-соғломлаштириш мажмуаси бунёд этилди. Хадра майдонидаги дастлабки замонавий турдаги ободончилик ишлари 1939 йили бошланган. Бу ерда хиёбон ташкил этилиб, 1952-1953 йилларда фаввора қурилди. Ўтган асрнинг 70-йилларида эса майдонда Ўзбек давлат циркининг янги биноси бунёд этилди.

кўш фавворалар бунёд этилди, гулзор ва чаманзорлар ташкил қилинди.

Бу майдон Тошкент шаҳрининг тарихий ва замонавий шаҳарсозлиги ҳамда меъморчилигини уйғунлаштирувчи йирик мажмуалардан бирига айланди. Жанубий томондаги Фуркат кўчаси майдонни Истиклол саройи олдидаги майдон билан боғлайди. Навоий шохқўчаси атрофида қад кўтарган етти қаватли кўркам турар жой бинолари ва савдо уйлари катори Хадра майдони билан қадимий Ўрда ҳудуди мажмуаларига бўлган меъморий яхлитлик

Эл обод — дил обод

таъминланди.

2014-2015 йилларда давлатимиз раҳбарининг ғояси ва кўрсатмалари асосида Хадра майдонининг шимолий томондаги Абдулла Қодирий боғи ва шу номдаги шохқўча ҳамда Ўзбек давлат циркининг жанубий томони билан чегараланган катта ҳудудда улкан бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Майдон остидан ўтган транспорт йўли Абдулла Қодирий шохқўчаси юқорисидан шаҳарнинг қадимий Тахтапал дарвозасига олиб борадиган кенг йўлга улашиб, атрофлари обод қилинди. Ўзбекистонда, бу чорраха юқорисидан пиёдалар учун ҳам усти ёпиқ йўлак — эстакада қурилди. Эстакадага йўловчилар ҳаракатланувчи зиналар — эскалаторлар орқали кўтариладилар. Юқоридан ўтган мазкур пиёдалар йўлида

томоша майдончалари ҳам қилинган. У ердан Хадра майдони ва атроф-ҳудуд манзараларини томоша қилиш мумкин. Турли-туман ўсимликлар ва дарахт-кумталари экилган бу майдон аҳоли ва шаҳарга келган меҳмонларнинг сеvimли маскани бўлиб қолиши шубҳасиз.

Ушбу майдонда амалга оширилган ободончилик тадбирлари шаҳарнинг тарихий ҳудудида келгусида бажариладиган ишлар режаси учун намуна бўлиши табиий. Миллий меъморчилик меросимизни асраш билан бирга, тарихий ҳудудда яшовчи аҳоли учун ҳам хар томонлама қулайликлар яратишга қаратилган шаҳарнинг келгусидаги бунёдкорлик ишларида Ҳастимом, Эски Жўва, Хадра меъморий ва шаҳарсозлик мажмуаларида истиқлол йилларида олиб борилган янги қурилишлар тажрибаси янада қўл келадиган бўлади.

Абдужаббор ЯХЎЕВ,
архитектор

Маннон Уйғур номидаги Сурхондарё вилоят мусиқали драма ва комедия театри саксон йиллик фаолияти давомида халқимизнинг урф-одат ва анъаналарини, миллий ва умуминсоний қадриятларини, одамларнинг турмуш тарзини бадий образларда саҳнада намойиш этиб, ўзининг аниқ ва равшан йўлини топишга муваффақ бўлди. Театрнинг кўп йиллик репертуарига назар ташланса, бадий ва ғоявий жиҳатдан пишиқ-пухта, ижро ва талқин жиҳатдан мукаммал мусиқали драма ва комедиялар, жаҳон мумтоз асарлари эътиборни тортади.

ВОҲА САҲНАСИДАН САБОЛАР

Мустақиллик туфайли бошқа жамоалар қатори Маннон Уйғур номидаги Сурхондарё вилоят мусиқали драма театрида ҳам репертуар яратиш борасида янги ижодий жараён бошланди. Ўз жамоасини фаол ижодий изланишга етакловчи режиссёр, Ўзбекистон санъат арбоби Мансур Равшановнинг сазой-харақатлари туфайли кўп жанрли, мавзу қўлами кенг репертуар вужудга келди. Драматурглар билан ишлаш, асар танлашдан тортиб саҳналаштирилган спектакллари қабул қилинганча бўлган жараён, репертуар тузиш ҳамда томошабинлар билан қандай услубда иш олиб бориш театр ижодкорлари ва бадий кенгаши иштироғига ўтган, миллийлигимиз акс этган асарларга ҳамда маҳаллий драматурглар билан ижодий ҳамкорликка алоҳида эътибор қаратилди. Бу борада ўзига хос ечим ва талқинга эга бўлган Уйғур ва И.Султоннинг "Алишер Навоий", Қ.Абдунабиевнинг "Амир Темури ва Илдириш Боязид", Ш.Раҳматуллаевнинг "Шоҳ ва шоир", халқ афсоналари асосида У.Азим томонидан яратилган "Алломишининг қайтиши" асарларининг саҳналаштирилиши театр фаолиятида муҳим воқеа бўлди. Ушбу асарларнинг барчасида юрт озодлиги, ватан раънақи, одамларнинг тинч-осуда, эркин ҳаёти масалалари олға сурилди.

Бундан ташқари, фольклор-этнографик санъатимизни, анъана ва удулларимизни тиклаш, уларни бойитиш, сайқал бериш ва томошабинга етказиш борасида катта ишлар қилинди. М.Хайруллаевнинг "Олам сеники", У.Азимнинг "Бир қадам йўл", Х.Хурсановнинг "Қайсар чолнинг қилиғи", "Қампир тоғим", дадажон?, Э.Хушвақтовнинг "Қалқил ўйини", "Чимилдик" спектакллари фикримиз исботидир. "Адолат", "Дард кўрмаган эрка болам", "Таъкиб" (Заҳарли томчилар), "Ўлим халъаси", "Уйқусиз тунал", "Ҳазон бўлган умр", "Кўнгираклар сандоси", "Жаннат излаб", "Шихо-ат", "Она" каби кўплаб спектаклларида халқимизни, ёшларни маънавий қомилликка қўлқўраб қўйган устозлар билан бирга, томошабинлар томонидан яхши кўтиб олинди.

Театр жамоаси саҳнада замонавий образини яратиш борасида дадил изланишлар олиб бормоқда. Р.Орифжонов ва А.Эргашевнинг "Чегара-

чи" романтик драмасынинг саҳнага қўйилиши бунга мисолдир. Унда Ватанимиз сархадлари дахлсизлигини таъминлаб, мамлакат тинчлиги ва фаровонлиги йўлида матонат кўрсатаётган ҳарбийлар ҳаёти акс этирилган.

"Жуфт-жуфт лайлақлар" спектаклидан саҳна

Мазкур спектаклда театрнинг мавзуга янгича ёндошуви, кенг қамровли изланишлар самарасини кўриш мумкин.

Театр ва замон

Театрда ёш ижодкорлар саҳнада маҳоратларини намойиш қилишлари учун кенг имкониятлар яратиб берилаётгани кўнунчилик. Истеъдодли ёш актёр Ф.Болтаев режиссурада ҳам ўз имкониятларини синаб кўрди. Спектаклга болалигидан чегарачи бўлишни орзу қилган Сардор исмли йигитнинг ҳаёт йўли асос қилиб олинган. Режиссёр Сардор (А.Сафаров)нинг характери, қаҳрамонликлари асосли ёритиш йўлида изланган.

Сардорнинг йигитлик чоғларини А.Сафаров, улғайган даврини театрнинг етакчи актёри Х.Орипов маҳорат билан ижро этишган. Шу билан бирга, фарзанди ва турмуш ўртоғини ташлаб кетиб, кейин афсус-наҳотдан чеккан Шахло-нинг ёшлигини Г.Оролова, ёши улғайган даврини тажрибали актриса Д.Юнусалиева ички руҳий кечинмалар, кучли зиддиятлар орқали кўрсатиб беришган. А.Сафаров ижро этган Сардор бир сўзли, мард йигит. Актёр қаҳрамонининг аниқ мақсад-интилишларини дўсти, турмуш ўртоғининг акиси Холбой (А.Панжиров) билан кескин муносабатиди аниқ очиб беради.

А.Панжиров ижросидаги Холбой Сардор характерида буткул тескари одам. У Холбой чегарани бузиб ўтаётган чоғида чегарачилар таъкибидан қочиб,

билан яхши ижодий ҳамкорлик ўрнатгани яққол намойиш бўлади. Мухими, жамоа "Чегарачи" спектакли билан оғоҳликка давлат эътибори саҳна асарини томошабинларга тақдим этишга муваффақ бўлган.

Театрнинг кейинги йиллар-

даги репертуарига жиддийроқ эътибор қаратилса, саҳна асарлари руҳига воҳа турмуш тарзига, урф-одатларига хос фольклор-этнографик йўналишни сингдиришга уриниш самарали натижа бераётгани аён бўлади. Масалан, М.Равшанов саҳналаштирган "Аёл ҳақида қасида" мусиқали фольклор томошаси бевоқиф халқ маросим қўшиқлари асосида вужудга келган.

Драматург ушбу асарида, асосан, оғиздан-оғизга кўчиб, турлича жило топиб келатган халқ маросим қўшиқларини маълум мавзу орқали драматик хатти-ҳаракатларда янги, замонавийлашган ҳолда беришга ҳаракат қилган. Ўзбекистонда, бу ҳаракат томошанин бошидан охиригача муаллиф ва режиссёрнинг мақсади, ғояси мусиқа, куй-қўшиқ ҳамда рақслар орқали ифодаланади.

Бугун театр жамоасининг эллифқоғини ёшлар ташкил этади. Улар орасида К.Фармонов, Ч.Бердиев, Г.Сайфиева, Л.Аббасова, Н.Аҳмедова сингари ўнлаб истеъдодли ижодкорлар бор. Бу ёшлар театр репертуаридаги деярли барча спектаклларда ўз маҳоратларини намойиш этмоқдалар. Ишлаб чиқариш, кийим, тикув, грим, ёритиш, радио, режиссёр, декорация бўлимларида иш самарали йўлга қўйилган. Режиссёр, бастакор, дирижёр, балетмейстер, бутафор-декоратор, саҳна усталари ва рассомлар ҳам ҳар бир асарнинг томошавий қилиш учун бор куч-имкониятларини сафарбар этиб ижод қилмоқдалар.

Дастлаб кичик бир ҳаваскорлик труппаси сифатида шаклланиб, бугун йирик ижодий жамоага айланган Сурхондарё вилоят театри бугун истиқлол берган ижод эркинлиги имкониятларидан фойдаланиб, миллий рух, долзарб ғоя билан сугорилган янги асарлар яратиш йўлида изланиш олиб бормоқда.

Фахриддин АБДУВОХИДОВ,
Санъат ва маданият
институтини катта ўқитувчиси

МУҲИМ ТАДҚИҚОТ

Тадқиқотчи Баҳром Ирзаевнинг "Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда мусиқа маданиятининг ривожланиши" (Тошкент, "Янги аср авлоди", 2015 й.) монографияси тарихшунослик, санъатшунослик, мусиқашунослик фанларининг кесилиш нукта-сида яратилган. Муаллиф мамлакатимизда мусиқа маданиятининг ривожланиш хусусиятлари, тамойиллари, муаммолар ва ечимлар ҳақида атрофлича мулоҳаза юритади. Тадқиқотнинг биринчи боби "Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда мусиқа санъати ривожланишининг шарт-шароитлари ва омиллари" деб аталади, иккинчи боби "Мустақиллик йилларида мусиқа маданиятининг тарихи ва ривожланиш тенденцияларини ўрганган бўлса, иккинчи бобида мустақиллик дав-ридаги такомиллашув жараёнини тадқиқ этган.

"Мустақиллик йилларида мусиқа — маданиятнинг муҳим йўналишларидан бири сифатида" номи иккинчи боб уч қисмга бўлинган. Илк қисмда "Мусиқий мерос: миллийлик ва умумбашарийлик" масаласи, иккинчи қисмда "Замонавий мусиқа маданиятини ривожлантириш муаммолари", учинчи қисмда "Миллий хореография санъати" масалалари ўрганилади. Монографиянинг "Ўзбекистонда мусиқий таълим ва мусиқашунослик масалалари" деб номланган учинчи бобида мусиқа таълими ва кадрлар тайёрлаш масалалари, мусиқашунослик ва миллий мусиқа санъати риво-

жидаги асосий тен-денциялар ўз ечимини топан. Китобнинг сўнгги боби "Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан интеграциялашувида мусиқа маданиятининг ўрни" деб аталади. Бунда глобалла-шув шароитида мусиқа мамлакат дипло-матиясининг етакчи воситаси сифатида ҳамда ўзбек мусиқа маданияти намоёндаларининг халқаро маданий жараёнларда-ги иштироки атрофлича талқин этилган.

Муаллиф ҳажман ва мазмунан салмоқ-ли тадқиқотида Ўзбек миллий мусиқа санъати билан боғлиқ кўп масалаларни ўрганишга бел боғлаб, аср боши ва бугунги кун даврий матбуоти, илмий-назарий адабиётлар, истиқлол даврида чиқарилган қонун ва фармонлар, статистика маълумотларидан умумий фойдаланади. Мухими шундаки, ёш тадқиқотчи моногра-фияда ўзбек мусиқа санъатининг қарийб юз йиллик тарихини илк бор тадқиқот ша-клига келтирган. Ўйлаймизки, мазкур тад-қиқот тарихшунос, санъатшунос, адабиёт-шунос, мусиқашунос каби кўпдан-кўп соҳа мутахассислари учун янги маълумотлар билан танишиш имконини беради.

Мархаба ҚУЧҚОРОВА,
филология фанлари номзоди

ҲАВАСКОРЛАРГА ҲАВАС ҚИЛИНГ

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар республика илмий-методик маркази қатор ташкилотлар билан ҳамкорликда ҳар икки йилда бир марта ҳаваскорлик театр жамоаларининг республика кўрик-танловини ўтказиб келади. Юртимизнинг барча ҳудудларида ҳаваскор театрлар фаолиятини яхши-лаш, театр санъатига ихлос-манд ёшларни излаб топиш, режиссёрлик, актёрликка ла-ёқати бўлган истеъодларни қўллаб-қувватлаш ва рағбат-

лантириш мақсадида ташкил этилган навбатдаги танлов бу сафар Фарғона, Жиззах ҳамда Навоий вилоятларида ўтказилди.

Тадбир давомида жамоалар Ватан-ни мадҳ этувчи, халқимизнинг маъна-вий дунёси, тарихи, адабиёти, санъа-ти, тарихий ва замонавий қаҳрамон-ларнинг ибратли ҳаёти, ижоди ва ме-росини акс эттирувчи асарларни на-мойиш этишди. Ҳар бир саҳна асари мутахассислар ва ташкилий ижодий гуруҳ томонидан таҳлил қилиниб, ютуқ ва камчиликлар юзасидан фикр-муло-ҳазалар билдирилди.

Сурхондарё вилояти Жарқўрган ту-мани халқ театри жамоаси Салим Қодиоров қаламига мансуб "Аччиқ қис-мат", Фарғона вилояти Данғара туман

ни "Афсона" ҳаваскорлик кўғирчоқ театри жамоаси М.Арслоновнинг "Ҳаёт гўзал" асарлари учун I даража-ли диплом ҳамда эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Бухоро вилоятининг "Этикод", Жиззах вилоятининг халқ театри жа-моаси ва "Ғунча" кўғирчоқ театри жамоаси, Наманган вилояти Янгиқўр-ғон тумани халқ театри жамоаси ик-кинчи ўринга муносиб то-пилди.

Андижон вилоятининг "Парвона" (Мадаминжон Иминжоновнинг "Саҳна ме-лантриш мақсадида ташкил этилган навбатдаги танлов бу сафар Фарғона, Жиззах ҳамда Навоий вилоятларида ўтказилди.

Танлов

ТОМОШАБИНЛАР ЭЪТИРОФИ

Республика Ёш томошабинлар театри актёри, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Абдумажит Қодиоров ўз касбининг фидоисини бўлган санъаткорлардан. Изланувчан, ижодга чанқоқ актёр кўп йиллик ижодий фаолияти давомида турфа қиёфадаги ранг-баранг ролларни маҳорат билан ижро этиб келмоқда. Телевидение ва радиодаги чиқишлари ҳам аллақачон мухлислар қалбидан жой олган. Ҳамкасблари А.Қодиоровнинг самимийлиги, тиниб-тинчмаслиги, доимо изланишда эканини эътироф этадилар. Театрнинг ёш актёрлари уни меҳрибон, айни пайтда талабчан устоз сифатида ҳурмат қилишади.

Куни кеча республика Ёш томошабинлар театрида А.Қодиоровнинг ижодий кечаси бўлиб ўтди. Санъаткорнинг ҳамкасблари ва мухлислари иштирок этган ушбу тадбирда видеоларлар, спек-такллардан парчалар намойиш этилди. Саҳна асарларидан ижро этилган лавҳалар томошабинларга манзур бўлди.

Ўткиржон ПОЗИЛОВ

Наргиза МУРОДАЛИЕВА

АЛПОМИШНИНГ ЖИЯНИ

Инглизча “раунд” сўзи “бўлим”, “қисм” деган маъноларни англатади. Бокс мусобақалари бир неча раунддан иборат бўлади. Инсон умрини ҳам шартли равишда ана шундай раундлар — фаслларга бўлиб таърифлаш-таснифлаш мумкин. Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган қаҳрамоннинг ҳозиргача босиб ўтган йўли ҳам ўзига хос ҳавас, интилиш, кураш босқичларидан иборат. У ҳаётининг ушбу раундларида галабаларга эришиб, ибрат кўрсатгани ҳар жиҳатдан эътирофга лойиқдир.

1-раунд. Сурхонликлар Исомиддин полвонни яхши билади. У Алпомишдан мерос майдонда ҳали бирон марта кураги ер искамаган, ётиб юлдуз санамаган, устозларидан “қўл” олиб шогирдларга “қўл” берган полвон. Қаерда олиш бўлмасин — Шўрчидами, Шеробод, Учқўрғон ё Каттакўрғонда бирон марта элдошларнинг бетини ерга қаратмаган. Қизидан кейин ўғилли бўлган полвон яхши ниятлар билан алп бўлсин, полвон бўлсин деган ниятларда фарзандига Баҳодир дея исм қўйиб, элга тўй бериб кўпнинг дуосини олди. Шу пайтлар мамлакатимиз бағрида истиқлол шабадаси эса бошлаганига эндиgina уч йил бўлганди.

2-раунд. Баҳодир тўрт ойлик чақалоқ. Майин шабада бешик тепасига бойлаб қўйилган кўзминчоққа мунчоқдек кўзларини қадаб, ахён-ахёнда ўчоқ бошида куймаланиб юрган аёлларга, қўрадан шохлари гажак бўлиб қайрилган семиз кўчқорни уч кишилашиб ёнгоқ дарахти тагига судраб бораётган йигитларга, дарвоза олдида кимнидир илҳақ кутиб турган оппоқ соқолли боболарга қараб-қараб қўяётган чақалоқнинг юзларини силаб-сийпалайди.

Бешикдаги бу митти жон то катта бўлиб отасидан эшитмагунча, ўша кунни ўйларига Исомиддин полвоннинг таклифини ерда қолдирмай келган ўзбекнинг афсонавий чармқўлқоп соҳиби Руфат Рискиевнинг келганини билмайди. Бобоси Ашурқулнинг айтишича, ўшанда машҳур меҳмонга Баҳодирнинг отаси тўн ёпиб, эл-улусга ош бериб ундан фарзандига дуо олган, устоз босқичи ирими шундай деб гўдакнинг оғзига туфлаган экан.

Эл қатори фаришталар ҳам ду-

ога қўл очган бўлса керакки, Баҳодир ёшлигидан курашга қизиқиб улғайди. Бола чоғида отасига “дум” бўлиб катта-катта давраларга қўшилди. Тенгқурлари билан олишди, бадани чиникди, ирода-си тобланди, руҳи ўсди. Телевизорда намоиш этиладиган бокс мусобақаларини қолдирмай кўрадиган бўлди.

3-раунд. Баҳодир телевизор кўраверсин, энди гапни унинг отасидан эшитинг. Фарзандининг боксга қизиқиши кундан-кунга ортиб бораётганини пайқаб ичидан хурсанд бўлиб юрган Исомиддин полвон ўғлини кимга шогирдликка берсам экан, деб ўйга толиб, кунгай бетда ўтирганди, қўшни қишлоқлик Мамаражаб ҳосилот шошиб-пишиб келиб қолди. Салом йўқ, алик йўқ, дабдурўстан Баҳодирнинг устидан шикоят ёғдирди. Кейин маълум бўлдики, синфдошлар “озроқ-кина” куч синашган экан.

Исомиддин ака “меҳмон”ни кузатгач, фарзандини ёнига чақириб, жой кўрсатиб, жазирамада иссиқ чойдан ҳўплаганча ўғлига: “Агар кунингиз ошиб-тошиб кетаётган бўлса, кўча-кўйда муштлашиб юрманг, ҳақиқий жангда — рингда кунингизни кўрсатинг”, дея насихат қилди. Шундан кейин ўғлини Чирчиқ шаҳридаги Олимпия захиралари коллежига олиб борди. Ўшанда ҳали Баҳодирнинг бўйи ҳозиргидек 1 метру 98 сантиметр, оғирлиги 102 килограмм эмасди. Аммо йигитдаги боксга қизиқишу шижоатни кўрган мураббийлар — Рустам Саидов ва Тўлқин Қиличев унга ишонч билдиришди. Ота ҳам “Эти сизники, суяги бизники”, деди-да ортига қайтиб кетди.

4-раунд. Баҳодир ўқиш билан бирга сидқидилдан спорт машғулотларида қатнашди, устозларидан бокснинг сир-асрорини кунт билан ўрганди. Меҳнатлари, ўз устида тинимсиз изланишлари исзис кетмади, тез орада рингда яна бир истеъдод соҳибининг исми янграй бошлади — Баҳодир Жалолов! У Қирғизистон, Болгария, Германия, Россия сингари давлатларда ўтказилган халқаро турнирларда майдонга тушиб, ғолиб бўлди ва унинг шарафига етти карра Ватанимизнинг байроғи кўтарилиб, мадҳиямиз янгради.

Шу йилнинг 6-15 октябрь кун-

Истиқлол фарзандлари

лари Қатарнинг Доха шаҳрида бокс бўйича ўтказилган XVIII жаҳон чемпионатида Баҳодир Жалолов муносиб иштирок этиб, бронза медални қўлга киритди. Ярим финалдаги рақибни ундан 4 ёш катта, тажрибаси ҳам шунга яраша эди. Баҳодир Жалолов Ўзбекистон терма жамоаси мураббийи, устози Рустам Саидовнинг ютуғини 12 йилдан кейин такрорлади, кубалик машҳур боксчи Ленер Перогани энгшига муваффақ бўлди.

5-раунд. Шу кунгача 109 мартаба жанг ўтказиб, шундан 101 тасида ғолиб бўлган, 2013 йилдан бери Ўзбекистон терма жамоаси аъзоси, мухлислари томонидан Алпомишнинг жиани деб эътироф этилаётган Баҳодир Жалолов бугунги кунда Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти иккинчи курс талабаси.

— Қаерда ва қачон рингга чиқмайин, Президентимизнинг биз

ёшларга билдираётган улкан ишонч менга далда бўлади, — дейди Баҳодир. — Сайёрамизнинг энг кучли спортчилари қатнашган ушбу жаҳон чемпионатида ҳам Юртбошимизнинг ишончини оқлаш учун бор куч ва имкониятими ишга солдим. Асосий мақсадим, пухта тайёр-гарлик қўриб, халқим, ота-онам ҳамда устозларим ишончини оқлаш. Қолаверса, 2016 йилда Бразилиянинг Рио-де-Жанейро шаҳрида бўлиб ўтадиган XXXI ёзги Олимпия ўйинларига йўлланмани қўлга киритиб, Ватан байроғини олимп чўққисига кўтариш! Зеро, бу — спортчиман деган ҳар бир юртдошимнинг қалбидаги улғу орау. Мен шу олий мақсадимга ҳам, албатта, эришаман.

Сўнгсўз. Биз унинг ваъдасига ишонамиз. Бунинг учун юртимизда барча шароит мўҳайё. Муҳими, майдонга чиқаётган спортчиларимиз қалбидан ватанпарварлик туйғуси оловланиб, машъал каби порлаб турса, бас.

Жўрабек ЖАҲОН

ТАНЛОВ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Ижод» жамоат фонди «Кексаларни эъзозлаш йили» давлат дастури ижроси бўйича обод ва озод Ватанимизда кексалик гаштини суриб, ўсиб келаётган ёш авлодни маънавий баркамол қилиб тарбиялашда ўзининг тажрибаси, ҳикматли сўзлари, фидойи фаолияти билан ибрат бўлаётган 100 ёшдан ошган ва бу нурли маррага интилиб яшаётган отахонларимиз ва онахонларимиз ҳаёти ифодаланган, уюшма томонидан тайёрланган «Минг бир ибратли ҳаёт» номли бадий-публицистик мақолалар тўплами китобини нашр этиш учун танлов эълон қилади.

КИТОБНИНГ НАШР КЎРСАТКИЧЛАРИ:

Китобнинг бичими 84X108 1/32, рангли юмшоқ муқовада, форзац рангли, матн оқ-қора ранг ва офсет қоғозда, ҳажми — шартли 10 босма табоқ. Адади — 500 дон.

ТАНЛОВГА ҚУЙИДАГИ ХУЖЖАТЛАР КЎРСАТИЛИШИ ШАРТ:

1. Босмахона хизматини амалга ошириш ҳуқуқини берадиган лицензия (рухсатнома) нусхаси.
2. Картотека қарздорлиги тўғрисидаги маълумотнома.
3. Нархларни асословчи смета ҳисоб-китоблари.
4. Танловда иштирок этиш тўғрисидаги ариза (эркин шаклда).

Буюртмачи манзили: Тошкент шаҳар, Ўзбекистон шох кўчаси, 16-а бино. Телефонлар: 239-27-88; 239-26-91; Факс: 245-66-95.

ОЛДИНИ ОЛГАН МАЪҚУЛ

Кундалик турмушимизда “зангори олов”дан кенг қўлланилади. Ана шу ёқилгидан тўғри фойдаланиш ёнғин хавфсизлигини таъминлайди. Акс ҳолда озгина эътиборсизлик туфайли содир бўлган ёнғин нафақат оилага, давлатга моддий талофот, балки инсон соғлиғига ҳам катта зарар етказиши мумкин. Ана шундай нохуш ҳолатлар рўй бермаслиги учун газ плитаси ўрнатилган хонани тез-тез шамоллатиб туриш керак. Газ, кўмир ёқилгидан иситиш мосламаларининг мўрилари йилга камидан бир марта тазаланиши лозим. Уларнинг ёнида тез алангаланадиган суюқликларни сақлаш мумкин эмас. Турмушимизда кенг фойдаланиладиган кимёвий моддалар, каучук ва пластмасадан ясалган буюмлар тез ёнишидан ташқари, ўзидан зарарли моддаларни чиқариши билан ҳам хавфли. Қуз, қиш мавсумларида нафақат иншоотлар, идора ва ташкилотлар, балки хонадонларда ҳам ёнғин содир бўлишининг олдини олиш мақсадида зарурий чора-тадбирларни кўриш зарур.

Ҳозирги пайтда ёнғинга қарши кураш, уларнинг олдини олишда замонавий ёнғин хавфи ҳақида зудлик билан огоҳ этувчи хабарлаш воситалари, назорат мосламалари муҳим аҳамият касб этади. Бу мосламаларни ўрнатиш орқали эса ёнғин туфайли келиб чиқадиган нохуш ҳолатларнинг олди олинади.

Е.ЖЎРАБЕКОВ,

Ёнғинга қарши кураш хизмати ходими

Гул кўп, чаман кўп

ЖАҲОН АДАБИЁТИ ЯНГИЛИКЛАРИ

Паноккионинг сари

Дунё болаларининг энг севимли эртақ қаҳрамонларидан бирига айланган Пинокио образининг яратилиши реал ҳаётини асосга эга бўлиб қиди. Шумқўғирчоқ саргузаштлари ҳақида ҳикоя қилувчи эртақ муаллифи италиялик ёзувчи ва журналист Карло Коллодининг (1826-1890) Флоренциядаги қабрини ўрганаётган америкалик археолог-олимлар, ижодкор билан ёнма-ён дафн этилган Пинокио Санчес қабрини ҳам топишди. Тадқиқотлар натижасида Санчес машҳур ёзувчи билан замондош экани, қўли ва оёғидан маҳрум бўлгани учун ясама протезлардан фойдалангани аниқланди. Бунга исбот тариқасида Коллоди ижодини ўрганиш билан шуғулланувчи мутахассислар ёзувчининг Санчес исми мажруҳ йигит тилга олинган мактубини ҳам тезда топишга эришди. Унда баён этилишича, ёзувчи аслида ногирон йигит ҳақида роман ёзмоқчи бўлган, лекин бунинг уддасидан чиқолмай эртақ яратган.

Китобхонлар меҳмонхонаси

Кунчиқар юрт пойтахти Токиодаги кўп қаватли биноларнинг бирида “Book and Bed” деб номланган ажойиб меҳмонхона очилди. Унда тунаб қолишга қарор қилганлар китоб мутолаасидан ҳам баҳраманд бўлишлари мумкин. Меҳмонхонадаги барча хоналар китоб дўконига хос услубда жиҳозланган бўлиб, мумтоз ва замонавий адабиёт намуналарига лиқ тўла жавонлар, шинам курси ва яна бошқа зарур қўлайликлар билан таъминланган. Лойиҳа муаллифларининг таъкидлашича, бундай меҳмонхоналар, айниқса, тунги мутолаани хуш кўрувчилар учун аниқ муддао бўлди. Айни пайтда ушбу масканда маънавий ҳордиқ чиқариш учун келувчилар тобора ортиб бораётди. Китобхонлар меҳмонхонасида бир кеча тунаш учун атиги ўттиз икки доллар тўлаш kifоя.

“Шахризода” ёзувчиларни енгадими?

АҚШнинг Жоржия университети олимлари яқин йиллар ичида замонавий адаблар билан рақобатлашишга қодир роботлар пайдо бўлишини башорат қилишмоқда. Бунинг исботи сифатида “Шахризода” исмли робот тақдирини ўтказишди. Энг сўнгги технологиялар маҳсули бўлган ушбу робот мустақил равишда адабий ижод билан шуғулланишга қодир. Бунинг учун робот ўзи яратилиш лозим бўлган асар мавзусига доир бир неча юз китоб билан танишиб чиқса, бас.

“Шахризода”нинг ижодий имкониятлари намоёнлишига таклиф этилган бир гуруҳ адабиёт ихлосмандлари робот қаламига мансуб асарларни ўқиб ҳайратга тушишди. Уларнинг фикрича, робот чиндан ҳам воқеаларни ўзига хос услубда баён қилишга эришган. Бироқ “Шахризода”нинг истеъдодига шухба билан қараётганлар ҳам йўқ эмас. Мисол учун, профессионал ёзувчиларнинг айтишича, робот асл сўз устасига хос ўхшатиш ва метафоралар, нозик киноялардан фойдалана олмайди. Шунга қарамай, олимлар робот ёзувчилар келажагига ишонч билдиришмоқда. Бунинг устига роботлар айрим ёзувчиларга хос мураккаб табиатга эга эмас ҳамда ноширлар талаб қилган вақтдан кеч қолишмайди.

Компютердан ноширликка

Дунёга машҳур “Microsoft” корпорацияси фаолият доирасини янада кенгайтирмоқчи. Компютерлар учун рақамли дастурлар ҳамда замонавий алоқа воситаларини ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи бу улкан корхона эндиликда ноширлик фаолияти билан шуғулланишга қарор қилди. Айни пайтда “Microsoft” “Келажакка назар” деб ном олган илмий-фантастик асарлар тўпламини нашр этишга тайёрланмоқда. Бунинг учун Энн Леки, Дэвид Брин, Роберт Сойер сингари таниқли фантаст ёзувчилар жалб қилинган. Улар корпорациянинг барча технологик имкониятларидан эркин фойдаланиш ҳуқуқига эга.

“Microsoft” маъмурияти янги лойиҳага реклама учун эмас, балки ёшлар орасида юксак технологияларга бўлган қизиқишни янада оширишни кўзлаб қўл уратганини маълум қилди. Тўплам яратилганидан сўнг, унинг электрон нусхасини интернет манбалари орқали эркин юклаб олиш имконияти яратилади.

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги “Ўзбектеатр” ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Театр ижодкорлари уюшмаси Самарқанд вилоят мусикали драма театри фахрийси, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби

Даврон САФОЕВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чўқур таъзия изҳор этади.

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон давлат Санъат ва маданият институти иш ўринларига танлов эълон қилади.

“Халқ ижодиёти ва анъанавий қўшиқчилик” кафедрасига профессор, катта ўқитувчи, ўқитувчи (1), “Вокал” кафедрасига доцент (1), “Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедрасига доцент, фан номзоди (1), “Тиллар ва адабиёт” кафедрасига доцент, фан номзоди (1), “Эстрада ва оммавий томошалар санъати” кафедрасига катта ўқитувчи (1), “Кино, телевидение ва радио режиссураси” кафедрасига ўқитувчи (1), “Муסיқали, драматик театр ва кино санъати” кафедрасига ўқитувчи (1).

ТАНЛОВДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН ҚУЙИДАГИ ХУЖЖАТЛАР ТАҚДИМ ЭТИЛИШИ ЛОЗИМ:

- ректор номига ариза;
- ишловчининг шахсий варақаси;
- маълумоти, илмий даражаси, илмий унвони ҳақидаги диплом нусхалари;
- паспорт нусхаси;
- илмий ишлар рўйхати (илмий котиб томонидан тасдиқланган ҳолда);
- малака оширганлиги тўғрисида гувоҳнома нусхаси;
- меҳнат дафтарчаси нусхаси.

Хужжатлар эълон чиққан кундан бошлаб 1 ой давомида қабул қилинади.

Манзил: 100164, Тошкент шаҳар, Яланғоч даҳаси, 127-“а” уй.

Телефонлар: 230-28-02; 230-28-11.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ХОМИЙ:
“МАТБУОТ ТАРКАТУВЧИ”
АКЦИЈАДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93
Электрон манзилимиз: info@uzas.uz, uzas@mcs.uz

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86 Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42 Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош
муҳаррир
Сирожида
САЙИД

Тахририятга келган қўлёзмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаси назаридан фарқланishi мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Азиз ИМОМОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ЎЗБЕКИСТОН» нашриёт-матбаа
ижодий уйи босмахонаси.

Босмахона манзили: Навоий кўчаси, 30-уй

Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилиши — 20.20

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам
билан рўйхатга олинган. Адади — 4116 Буюртма S — 4497. Ҳажми — 3 босма табоқ А-2.
Нашр кўрсаткичи — 222. Ташиқотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 6

ЖУМА КУНЛАРИ
ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИН.

ISSN 2161-614X

